BROASTELE – ARISTOFAN

personaje

XANTHIAS
DIONYSOS
HERACLES
MORTUL
CHARON
BROAŞTELE
CORUL INIŢIAŢILOR
CORUL
SCLAVA
PRIMA HANGIŢĂ
A DOUA HANGIŢĂ
EAC
SCLAVUL LUI PLUTON
ESCHIL
EURIPIDE
PLUTON

În fund, două case: în dreapta, casa lui Hetacles; în stânga, cea a lui Pluton. Prin dreapta, intră pe scenă Dionysos, şi sclavul său, Xanthias. Bionysos are în picioare coturni 1şi poartă o haină femeiască, de culoare galbenă; peste haină, a îmbrăcat o piele de leu. Are în mână o măciucă. Xanthias, călare pe un măgar, duce pe umăr un băţ gros cu crăcana, de care atârnă bagajul stăpânului...

---

[1] *încălţăminte înaltă purtată de actorii tragici (n.t.).*

XANTHIAS
Să-ţi spun, stăpâne, vorbe folosite
La teatru, ca să râdă privitorii?
DIONYSOS
Spune orice, dar nu „sunt copleşit”...
Căci supără prea mult astfel de vorbe!
XANTHIAS
Ce vorbe nu-ţi mai plac?
DIONYSOS
„Sunt toropit”...
XANTHIAS
Atunci să-ţi spun ceva hazliu de tot?
DIONYSOS
Curaj! Pe Zeus...
XANTHIAS
Ce să nu mai spun?
DIONYSOS
Că de nu-ţi muţi povara... te apucă...
XANTHIAS
Nici să nu spun că de nu-s uşurat, De sarcina din spate, scap un... duh?
DIONYSOS
O, nu! Căci mi-ar fi greaţă... Aş vărsa!
XANTHIAS
Deces silit să duc povara asta.
Când nu pot spune-o vorbă, ca Phrynicos[2].
Ca Lycis, sau ca Aneipsias, Atunci când duc poveri, în comedii?
DIONYSOS
Poftim! Dar nu acum! Când sunt la teatru.
Şi-aud astfel de vorbe, pân-ce ies, îmbătrânesc cu cel puţin un an...

---

[2] *Phrynicos, poet comic atenian, din secolul a IV-lea i.e.n., contemporan cu Lycis şi Aneipsias, toţi trei rivali ai lui Aristofan (n.t.).*

XANTHIAS
De trei ori te deplâng, o ceafa mea!
Că duci poveri, dar drept să râzi nu ai…
DIONYSOS
O! E-un dezmăţ şi o obrăznicie.
Ca eu, feciorul Polobocului.
Să merg pe jos, din greu, iar el pe sus.
Fără povară, fără osteneală…
XANTHIAS
Nu duc nimic?
DIONYSOS
Duci tu? Doar mergi călare…
XANTHIAS
Şi, totuşi, duc…
DIONYSOS
Dar cum?
XANTHIAS
Nu mă spetesc?
DIONYSOS
Tot greul îl apasă pe măgar…
XANTHIAS
Dar nu duc, oare, sarcina pe umăr?
DIONYSOS
Cum poţi să spui c-o duci, când el o duce?
XANTHIAS
O fi, dar îmi sfărm umărul sub ea!…
DIONYSOS
Dacă măgarul nu ţi-i de folos.
Aruncă-ţi-l în spate şi du-l tu…
XANTHIAS
O, cum de n-am luptat şi eu pe Mare[3]

[3] *Sclavii care au luptat în bătălia navală de la Arginuse, din anul 4 0 5 i.e. n., au dobindit libertatea (n.t.).*

Că mi te-aş face-ndată să boceşti!
DIONYSOS
Netrebnice, coboară!
Am ajuns, La uşa unde trebuia să fiu!
(Bate la uşă şi strigă.)
Băiete, hei, băiete, băietele!
(Heracles vine să deschidă.)
HERACLES
Dar cine bate-n uşă, năvălind
Ca un centaur?
(Deschide uşa, şi rămâne uimit la vederea lui Dionysos.)
Ce e?
DIONYSOS
(către Xanthias)
Hei, băiete!
XANTHIAS
Ce-i?
DIONYSOS
N-ai văzut nimic?
XANTHIAS
Dar ce să văd?
DIONYSOS
S-a speriat…
XANTHIAS
Nu fi nebun!
HERACLES
Mă jur
Chiar pe Demetra! Nu mai pot de râs!
Degeaba îmi muşc buza, că tot râd!
DIONYSOS
Poftim încoace, minunatule…
HERACLES
Mă stric de râs, când văd c-ai pus o blană
De leu deasupra hainei de şofran!
Ce vrei? Ce-i cu măciuca şi coturnii?

Şi încotro?
DIONYSOS
De dragul lui Clisten
Eu m-am suit[4]…
HERACLES
Şi-apoi?
DIONYSOS
Am dat la fund
Vreo treisprezece nave inamice…
HERACLES
Voi?
DIONYSOS
Da, îţi jur!
XANTHIAS
(aparte)
Atunci mă deşteptasem…
DIONYSOS
Şi cum stăteam pe vas şi răsfoiam.
Pe Andromeda[5], nu ştiu cum m-a prins.
Un dor nespus… îţi poţi închipui!
HERACLES
Un dor? Cam cât de mare?
DIONYSOS
Cam cât… Molon…[6]
HERACLES
De o femeie?
DIONYSOS
Nu!
HERACLES
Băiat?

---

[4] *Echivoc obscen (n.t.).*
[5] *Una din tragediile lui Euripide, din care nu ni s-au păstrat decît cîteva fragmente (n.t.).*
[6] *Molon, personaj al lui Euripide, era foarte înalt şi voinic (n.t.).*

DIONYSOS
Bărbat?
De loc…
Ehei!
HERACLES
Ai… fost cu Cleisthenes?
DIONYSOS
Nu-ţi bate joc de mine, frăţioare!
Aşa mă arde-un dor… şi aşa îmi vine.
HERACLES
Ce dor, măi frăţioare?
DIONYSOS
Cum să-ţi spun…? Voi încerca aşa, pe ocolite…
Te-a prins, vreodată, dorul după terci.
Chiar din senin?
HERACLES
De zece mii de ori!
DIONYSOS
Ai înţeles, sau să mai stăruiesc?
HERACLES
De terci să nu mai spui, te-am înţeles…
DIONYSOS
Aşa mi-i dor şi de Euripide…
HERACLES
Dar cum aşa? Cu toate că e mort?
DIONYSOS
Nu-i om pe lume să mă-nduplece.
Să nu mă duc să-l caut…
HERACLES
În infern?
DIONYSOS
O, da! Pe zei! Şi poate şi mai jos!
HERACLES
Dar pentru ce?
DIONYSOS

Cât un poet destoinic.
Căci unii au murit, cei vii sunt pleavă…
HERACLES
Dar Iofon[7], nu e viu?
DIONYSOS
El ne-a rămas!
De nu mă-nşel, e singurul poet
Mai bun, dar nu ştiu ce-i de capul lui…
HERACLES
Dacă-i aşa, de ce Euripide?
De ce nu-l ai pe Sofocle cu tine?
DIONYSOS
O nu! întâi să mi-l încerc pe Iofon.
Să-l văd cât poate fără taică-său
Euripide e descurcăreţ;
Când m-o vedea, va încerca să fugă;
Pe când Sofode-i mulţumit oriunde.
HERACLES
Dar Agathon, pe unde-i?
DIONYSOS
M-a lăsat… Era poet vestit, iubit…
HERACLES
Dar unde-i?
DIONYSOS
El, stă la masa fericiţilor…
HERACLES
Dar Xenoclés?
DIONYSOS
Pe Zeus! De-ar plesni!
HERACLES
Pythangelos e viu?
(aparte)
…Grăiesc de-ai lor…

---

[7] *Fiul lui Sofocle, compunea tragedii, ajutat de tatăl său (n.t.).*

De mine nicio vorbă!
Mi-am tocit.
Doar, umărul…
HERACLES
N-aveţi atâţia tineri
Care-l întrec chiar pe
Euripide în trăncăneală?
Oare ei nu scriu
Şi astăzi, zeci de mii de tragedii.
Uşor?
DIONYSOS
Gunoi de struguri!
Bâlbâiţi! Duşmani ai
Artei sfinte! Ţipete
De rândunici! O, istoviţi curând!
Pângăritori ai tragediei!
O, Pierit-au cântăreţii plini de forţă.
Care stimau cuvântul potrivit!
HERACLES
Dar cum spun cei de azi?
DIONYSOS
Să-ţi dau o pildă, De siluire a cuvântului:
„Eter, căsuţa zeilor”…
„Al vremii Picior”…”
O, mintea n-a voit să jure.
Ci limba jură-n ciuda inimii…”
HERACLES
Şi-ţi place cum scriu ei?
DIONYSOS
Înnebunesc!
HERACLES
O, câte nerozii! Da, ai dreptate!
DIONYSOS
Nu te-oploşi în mintea mea! N-ai casă?
HERACLES

Ce lucruri grele şi îngrozitoare…
DIONYSOS
Cum să mănânc mă-nvaţă!
XANTHIAS
Nu le pasă.
De mine.
DIONYSOS
Ştii de ce-s aşa-mbrăcat? Leit ca tine!
Spune-mi, unde-ai mas, Când ai purces să ni-l aduci pe Cerber?
O, vreau să aflu birturi şi fântâni.
Răscruci şi brutării, cetăţi şi porturi.
Şi case de plăceri şi de dormit.
Şi hanuri cu puţină mâncărime De ploşniţe…
XANTHIAS
De mine nu le pasă…
HERACLES
O, te încumeţi să te duci la Hades?
DIONYSOS
Nici vorbă! Hai, îndreaptă-mă, s-ajung
Cât mai curând chiar în adâncul lui.
Pe-un drum nici prea călduţ, dar nici prea
HERACLES
Alege-ţi-l pe cel dintâi; începe
De lângă-un scăunel… de sub un ştreang…
Hai, spânzură-te…
DIONYSOS
Dasă… Mă înăbuş…!
HERACLES
Mai este-o cale; scurtă, dar bătută…
Prin cupă…
DIONYSOS
Prin otravă de cucută?
HERACLES
Da…

DIONYSOS
Prea te-nghează… prea te-nţepeneşte.
HERACLES
Vrei, poate, cale cu prăpastie?…
DIONYSOS
O, nu, căci nu mă prea pricep la mers…
HERACLES
Coboară-n piaţa Oalelor…
DIONYSOS
Ei, şi?
HERACLES
Te urcă-n turnul cel mai ’nalt…
DIONYSOS
Şi-apoi?
HERACLES
Când vei vedea semnalul torţelor.
Şi privitorii vor striga: „Porniţi!”
Porneşte-o…
DIONYSOS
Încotro?
HERACLES
Cu capu-n jos!…
DIONYSOS
Aş pierde două strachine de creier…
Nu vreau pe calea asta…
HERACLES
Dar atunci…
DIONYSOS
Mă duc pe unde-ai mers şi tu la Cerber…
HERACLES
Dar drumu-i lung şi este-o apă mare.
Şi fără fund…
DIONYSOS
Şi cum se poate trece?
HERACLES

E-un moşneguţ luntraş, cu o luntre mică.
Şi-ţi va lua, drept plată, doi bănuţi…
DIONYSOS
O, ce putere au bănuţii!
Spune-mi: Cum au ajuns şi-acolo?
HERACLES
Cu Tezeu…
O să-ntâlneşti dihănii groaznice.
Şi mii de şerpi…
DIONYSOS
Încerci să mă-nspăimânţi…
Dar nu mă poţi clinti din hotărâre!
HERACLES
Vei întâlni noroaie şi mocirle, în care zac toţi cei ce-şi bat părinţii.
Cei ce, iubind un tânăr, nu-l plătesc.
Toţi cei ce jură strâmb şi toţi acei
Ce nu dau cinste legii ospeţiei…
DIONYSOS
Pe zei! Dar unde-s cei ce ştiu piriha
Lui Cineslas[8]? Unde-s toţi acei
Ce ni l-au plagiat pe Morsimos[9]…?
HERACLES
Deodată, auzi-vei flaute.
Dulce-adiind; şi prin lumina mândră, Femei, bărbaţi, vor trece în alaiuri.
Bătând din palme, prin dumbrăvi de mirt…
DIONYSOS
Şi cine-s?
HERACLES
Ei cunosc misterele…

---

[8] *Cineslas, poet ditirambic şl muzician fără talent, a introdu» piriha, un dans al armelor, originar din Creta (n.t.).*
[9] *Morsimos, poet tragic, ridiculizat de Aristofan (n.t.).*

XANTHIAS
Ce, sunt măgar, să duc poveri, când alţii
Sunt fericiţi? Arunc povara jos…
(Se pregăteşte să pună sarcina jos.)
HERACLES
Ei îţi vor spune tot ce-i vrea să afli.
Căci locuiesc în preajma drumului.
Spre porţile palatului lui Pluton!
Cu bine, frate!
(Intră (n casă.)
DIONYSOS
Umblă sănătos!
(Către sclav.)
Apucă iarăşi sarcina! Ridic-o!…
XANTHIAS
Nici n-a atins pământul…
DIONYSOS
Repede!
XANTHIAS
Năimeşte unul care-i dus acuma
La cimitir!
Căci are-acelaşi drum…
DIONYSOS
Dar dacă nu găsesc?…
XANTHIAS
Merg eu…
DIONYSOS
O, bine.
Căci tocmai văd un mort în drum spre groapă!
De tine-i vorba, mortule!
Te-ntreb: îmi duci la
Hades sarcina aceasta?
MORTUL
Cam cât îmi dai?
DIONYSOS

Ei, cât…
MORTUL
Dă-mi două drahme…
DIONYSOS
Pe Zeus! E prea mult…
MORTUL
(către cei care-l duc)
Căraţi-vă…
DIONYSOS
Arţagul lasă-l, hai să ne-nvoim…
MORTUL
îmi pui în palmă două drăhmuşoare?
DIONYSOS
Una jum ale…
MORTUL
Nu, mai bine viu[10]!…
XANTHIAS
Se ţine ţanţoş… dar se va căi…
Merg eu…
DIONYSOS
Ce bun şi cumsecade eşti!
Să mergem, deci, la luntre…
CHARON
Hop! Spre ţărm…
XANTHIAS
Ce-i asta, oare?
DIONYSOS
Balta despre care
Mi-a spus Heracles!
Se zăreşte-o luntre…
XANTHYAS
Pe Poseidont şi iată-l şi pe Charon…

---

[10] *Mortul spune în glumă că ar dori maicurîndsă învie, decît să primească, tocmai pe dos de cum se exprimă un om viu. „Mai bine mort!"   (n.t.).*

DIONYSOS
Bin te-am găsit! şi te salut, o, Charon!…
CHARON
O, cine, de la griji şi supărări.
Soseşte în câmpiile Uitării.
La Tainaron, unde se tund măgarii[11]…
La Cerberi şi la ciori?
DIONYSOS
Eu…
CHARON
Haide, suie.
Pe undeva, mai repede…
DIONYSOS
Dar crezi.
Că poţi ajunge-ntr-adevăr, la ciori?
CHARON
O! Pentru tine, da!
Hai, urcă-te!…
DIONYSOS
Hai, sus, băiete!
CHARON
Nu, pe sclav nu-l duc, –
Pe pielea lui de n-a luptat pe Mare…
XANTHIAS
O, n-am luptat, căci sunt bolnav de ochi…
CHARON
Atunci, poftim şi ocoleşte lacul…
XANTHIAS
Şi unde-aştept?
CHARON

---

[11] *Lethe, cîmpia şi rîul „Uitării", era la marginea infernului. „Unde tunzi măgarii", expresie proverbială pentru a indica un loc inexistent, deoarece măgarii nu se tund. După credinţa grecilor, intrarea în infern se afla în apropiere de capulTainaron, în Laconia, în partea de sud a Peloponesului (n.t.).*

La piatra „Uscăciunii”.
M-ai înţeles?
XANTHIAS
Te-am înţeles prea bine…
Vai, oare ce-o să-mi iasă înainte[12]?…
(Porneşte.)
CHARON
Mai trece careva? Grăbiţi-vă!
Tu, stai la vâslă! Dar ce faci?
DIONYSOS
Ce fac?
La vâslă stau, precum mi-ai poruncit.
CHARON
Aici, burdăhănosule…
DIONYSOS
Întocmai…
CHARON
La treabă nu pui mâna?
DIONYSOS
Ba o pun…
CHARON
N-o fă pe prostul, hai propteşte-te.
Şi trage vâsla, zdravăn…
DIONYSOS
Cum aşa?
Nu sunt deprins cu vâsla şi cu marea.
Căci nu-s din Salamina…
CHARON
Uşurel.
C-o să auzi cântări…
DIONYSOS
Cine-o să cânte?

---

[12] *Fiind superstiţioşi, unii greci socoteau că nu le merge bine, dacă le iese înainte un eunuc sau o maimuţă (n.t.).*

CHARON
O, nişte broaşte… nişte „lebede”…
DIONYSOS
Comandă, deci măsura…
CHARON
Oop! Op! Oop!
(în timp ce barca înaintează, se aude corul broaşte lor.)
BROAŞTELE
Brechechechex, brechecheclíex, coax…
Brechechechex, brechechechex, coax…
Vlăstare din bălţi şi fântâni.
Plăcutele noastre cântări
Să le zicem cu strigătul imnului, coax, coax…
Prin care slăvit-am în Lymnai[13]
Pe Dionysos fiul lui Zeus.
Pe plaiul Nyseion[14].
În ziua când mulţimea băută.
S-avântă cu oale sfinţite[15]
în preajma templului meu!
Brechechechex, coax, coax…
DIONYSOS
A început a mă durea, la… noadă.
La capătul spinării: coax, coax…
BROAŞTELE
Brechechechex, brechechechex, coax…
DIONYSOS
Iar vouă, de nimica nu vă pasă…
BROAŞTELE
Brechechechex, brechechechex, coax…

---

[13] *Lymnai, adică Bălţile, un cartier al Atenei, unde se afla un templu închinat lui Dionysos (n.t.).*
[14] *Nyseion, munte din Tracia, unde s-a născut şi a crescut Dionysos (n.t.).*
[15] *Ziua oalelor se sărbătorea în luna februarie, şi mulţimea oferea zeului oale cu legume (n.t.).*

DIONYSOS
O, de-aţi plesni cu tot coax-ul vostru!
Atâta ştiţi şi voi: coax, coax…
BROAŞTELE
De bună seamă, că tu ştii mai multe.
Dar noi le suntem dragi şi muzelor
Cu lirele măiestre, şi lui Pan.
Cu-a lui tilinci, cu mersul lui de ţap… –
Şi până şi Apollo-i bucuros.
Căci el, când cântă, lira-şi sprijină
Pe trestia ce-o îngrăşăm în bălţi!
Brechechechex, brechechechex, coax…
DIONYSOS
Iar eu sunt numai bătături la mâini.
Şi dosul tot mi-i asudat de muncă!
De mă mai plec, va glăsui şi el…
BROAŞTELE
Brechechechex, brechechechex, coax…
DIONYSOS
Tăceţi o dată, muzicantelor!
BROAŞTELE
Ba, dimpotrivă, vom cânta mai tare!
Ne veselim în zilele cu soare.
Prin trestiişuri şi prin papură.
De-a pururi îmbătate de cântare…
Mereu ne ameţim de scufundare!
Când zvârle Zeus ploile piezişe.
Ne scufundăm cântând altă cântare, în iureşuri ca veselele danturi.
Şi cresc bulbuci în ropotele ploii…
DIONYSOS
Brechechechex, brechechechex, coax…
O, de la voi cu-atâta mă aleg…
BROAŞTELE
Grozav! Dar suferim atât de mult…

DIONYSOS
Iar eu o voi păţi cu mult mai rău.
Şi voi crăpa, trăgând mereu la vâslă…
BROAŞTELE
Brechechechex, brechechechex, coax…
DIONYSOS
Orăcăiţi cât vreţi, puţin îmi pasă!
BROAŞTELE
Ei bine, de-i aşa, vom tot striga.
Mereu, pân’ ne-or plesni grumajii.
Vom tot striga, din zori şi până-n zori!
DIONYSOS
Brechechechex, brechechechex, coax…
Aflaţi că nu mă biruiţi cu asta…
BROAŞTELE
Nici tu pe noi, oricum ai încerca…
DIONYSOS
Nici voi pe mine, nu!
O, niciodată!
Căci dacă-i să mă puneţi la-ncercare.
Voi tot striga, şi zile-ntregi la rând!
Vă voi răpune, tot strigând „coax…
Brechechechex, brechechechex, coax…”
Însă ştiam c-o să-ncetaţi o dată!
CHARON
(către Dionysos)
Destul! Aşază vâslele frumos!
Coboară! scoate banii…
DIONYSOS
Doi oboli…
Hei, Xanthias, dar unde-i Xanthias?
XANTHIAS
Aici…
DIONYSOS
Hai, vino!

XANTHIAS
Bine te-am găsit…
DIONYSOS
Cum e, pe unde-ai fost?
XANTHIAS
Nămol şi beznă…
DIONYSOS
Văzut-ai ucigaşii şi sperjurii.
De care ne-a vorbit Héraclès?
XANTHIAS
Tu?
DIONYSOS
Eu? Da! Pe Poséidon!
(Se întoarce către spectatori.)
Îi văd şi-acuma…
Ce facem?
XANTHIAS
Înainte!
— Aşa e bine
Căci sunt dihănii înspăimântătoare.
Cum ne spunea şi el…
DIONYSOS
Se va căi!
S-a lăudat, voind să mă-nspăimânte!
Mă pizmuia, ştiindu-mă viteaz!
Mai rar găseşti lăudăroşi ca el…
Eu unul, vreau să mă-ntâlnesc cu monştrii.
Să văd în drumul meu ceva de soi…
XANTHIAS
Pe Zeus! Parc-aud ceva…
DIONYSOS
(speria t)
Cum, unde?
XANTHIAS
În urmă!…

DIONYSOS
Treci, atunci în spate…
XANTHIAS
Nu…
E înainte…
DIONYSOS
Treci în faţa mea…
XANTHIAS
Pe Zeus! Văd acum o fiară mare…
DIONYSOS
Cum e?
XANTHIAS
Grozavă! Şi se tot preface
Când bou încornorat, când în catâr.
Şi când femeie mândră…
DIONYSOS
Vreau s-o văd…
XANTHIAS
Dar nu mai e femeie – acum e câine…
DIONYSOS
O fi Enipusa[16]?
XANTHIAS
Faţa parcă-i arde…
DIONYSOS
Dar are – un şold de bronz?…
XANTHIAS
O! Pe Poseidon!…
Iar celălalt, din balegă de vacă…
DIONYSOS
O, zei, dar unde să m-ascund?
XANTHIAS
Pe Zeus!

---

[16] *în credinţa fantastică a grecilor, Empusa era un monstru multiform care sugea sîngele oamenilor (n.t.).*

XANTHIAS
Dar eu?
DIONYSOS
(fuge spre preotul lui Bacchus, care priveşte din primul rând de bănci)
Dacă mă scapi, ne ducem la banchet…
XANTHIAS
Suntem pierduţi, o, Heracles, stăpâne!
DIONYSOS
Nu mă striga pe nume, omule…
XANTHIAS
Dionysos, atunci…
DIONYSOS
Şi mai puţin…
XANTHIAS
Fii tare, hai… o, pe aici, stăpâne…
DIONYSOS
Dar ce s-aude?
XANTHIAS
Nu mai e nimic…
Putem grăi acum ca Hegeloch[17]
„Scăpat din valuri văd… o nevăstuică…
Empusa nu mai e…
DIONYSOS
O juri?
DIONYSOS
Mai jur-o dată…
XANTHIAS
Jur!
DIONYSOS
Mai jură…
XANTHIAS

---

[17] *Actorul Hegelochos pronunţase greşit un cuvînt dintr-un vers al lui Euripide, spunînd* galen *„nevăstuică", în loc de* gdlen *„vreme frumoasă" (n.t.).*

Jur…![18]
DIONYSOS
O, am albit de câte am văzut!
XANTHIAS
(arătând spre haina lui Dionysos)
Iar haina ta, de frică, s-a-nroşit…
DIONYSOS
O, câte grozăvii pe capul meu!
Pe care zei să-i învinovăţesc?
XANTHIAS
„Căsuţa din eter…” „Piciorul vremii”…[19]
(Dinăuntru se aude un cântec de flaut.)
Ascultă…
DIONYSOS
Ce s-ascult?
XANTHIAS
N-auzi?
DIONYSOS
Anume?…
XANTHIAS
Cântări de flaut…
DIONYSOS
Da… miros de torţe.
Ce răspândese în jur adânci mistere…
Să ne ascundem şi să ascultăm…
CORUL INIŢIAŢILOR
Iacchos, o, Iacchos! Iacchos, o, Iacchos!
XANTHIAS
Aceştia sunt, precum ne-a spus Heracles.

---

[18] *Se vede aici misticismul numărului trei, în credinţa că Jurămîntul trebuia pronunţat de trei ori (n.t.).*

[19] *Xanthias repetă chiar cuvintele lui Euripide, pe care Dionysos le credea admirabile în versul lOO, urmărind să arate «tăpînului că nenorocirile i se trăgeau din partea lui Euripide fl a frazeologiei lui (n.t.).*

Cei ce-au pătruns adâncul tainelor.
Şi cântă „Iacchos”, ca şi pe la noi…[20]
DIONYSOS
Aşa socot şi eu! Cred că e bine
Să stăm şi să aflăm mai desluşit…
CORUL INIŢIAŢILOR
O, Iacchos, tu, o, preaslăvitule.
Avântă-te din tainicul locaş.
Iacchos, o, Iacchos.
Avântă-te pe pajişti, dănţuind, înspre părtaşii thiasului sfânt[21].
Ce scutură pe fruntea ta cununi
De mirt, atât de nesecat în rod!
Hei, bate-o la pământ, cu îndrăzneală, în danţ vioi şi plin de nebunie, în danţ din toată inima, în danţ.
Preasfânt! O, saltă, saltă-n cinstea celor
Ce-ţi sunt părtaşi de-a pururi cuvioşi…
XANTHIAS
O, fiică a Demetrei, cât de dulce
Miroase-acum friptura de purcel…
DIONYSOS
Fii liniştit, de vrei să mai apuci.
Poate, şi-o bucăţică de cârnaţ…
CORUL INIŢIAŢILOR
Deşteaptă-te! Căci a venit cu torţe.
Aprinse-n mâini, o stea strălucitoare.
Şi fâlfâie în noaptea ce-o slăvim!
Iacchos, o, Iacchos!
Sunt pajiştile pline de făclii…
îngenuncheaţi cu toţi, bătrânilor!

---

[20] *Iacchos era numele geniului personificând cortegiul dionisiac. Acesta pornea în ziua de 19 boedromion (septembrie), din piaţa Atenei, spre Eleusis, unde ajungea seara, cu torţele aprinse (n.t.).*

[21] *Thiasul era o.asociaţie religioasă, care sărbătorea sacrificiul în cinstea lui Bacchus şi străbătea drumul cu cîntări şi danturi vesele (n.t.)*

Uitaţi în noaptea asta grijile!
Urtaţi de-ai voştri ani atât de lungi!
Uitaţi de cele petrecute vremuri.
De dragul sărbătorii de acum!
Hai, ieşi în frunte, şi ridică facla în mâini, să lumineze cât mai tare
Spre câmpul ud de rouă şi-nflorit.
Şi fii o fericită călăuză.
Feciorilor ce cântă-n coruri…
CONDUCĂTORUL CORULUI
(în veşmânt de preot)
Să se dea la o parte, să trecem.
Păstreze pioasă tăcere.
Toţi cei ce nu ne-nţeleg, şi n-au gânduri curate.
Toţi cei ce nu au văzut, şi în danturi nu au slăvit, misterele mândrelor muze, –
Să se dea la o parte toţi cei ce nu s-au pătruns de bahicul stih, folosit de
Cratinosmâncătorul de tauri,[22]
Să se dea la o parte, toţi cei ce nu ştiu să spună vorba de duh, la vreme prielnică.
Toţi cei ce nu risipesc răscoala vicleană, înspre folosul cetăţii.
Ci mânia aţâţă şi o aprind, urmărind câştig pentru dânşii:
Sau, când sunt stăpâni pe cetăţi, în vremi de restrişte, iau daruri.
Trădând fortăreţele şi flote, scoţând mărfuri oprite
Piei pentru nave, pânzeturi, răşină, precum din
Egina Thorycion[23].
Blestematul vameş, ducându-le la Epidaur[24] pe Mare…

---

[22] *Cratinos, poet comic atenian din secolul al V-lea î.e.n., rival al lui Aristofan. Epitetul „mîncătorul de tauri" aparţinea lui Dionysos şi deci făcea cinste lui Cratinos (n.t.).*
[23] *Thorycion percepea taxa de douăzeci la sută asupra mărfurilor importate sau exportate (n.t.).*
[24] *Epidauros, oraş şi port pe coasta de răsărit a Peloponezului* (n. t.).

Să se dea la o parte toţi cei ce-i ajută pe duşmani cu bani, să-şi înalţe corăbii!

Se rânduiesc, degeaba, în coruri, să cânte, căci spurcă statuia Hecatei[25]!

la o parte retorii ce fură simbria poeţilor, fiindcă sunt biciuiţi la serbările bahice! îi spun!

De trei ori le spun, tuturor a: Să iasă din coruri!

Iar voi, pregătiţi-vă cântecul.

şi veghea de noapte, după străbunele datini…

CORUL

Veniţi voi cei cu inimile tari.
Pe plaiurile pururi înflorite.
Şi bateţi-mi pămătul cu piciorul în râsete glumind, în chiote!
Acum, am îmbiat destul la masă!…
Şi te îndemn: deci, hai, ridică-te.
Dă slavă cu-al tău glas aşa de cald.
Cântând-o pe zeiţa Libertăţii[26]
!
Ea ne dă ştire că de-acum în veci
Ni-i patria scăpată de nevoi.
Cu toate că nu vrea Thorycion…

CONDUCĂTORUL CORULUI

Vreau alte rugi, vreau alte cântări, vreau chiote, vreau slavă mai multă.

în cinstea zeiţei Demetra, împărăteasa belşugului…

CORUL

O, vino, vino lângă noi, Demetra.
Stăpână a orgiilor preasfinte.
Şi corul nostru nu mai aibă grijă.
Că n-o să împlinească ziua asta.
Cu bine, numa-n cântece şi danturi…
Hai să glumim din toată inima.

---

[25] *Hecate, zeiţa vrăjitoriei şi a infernului (n.t.).*
[26] *Demetra, zeiţa eliberării din iarnă şi întuneric (n.t.).*

Să spunem noutăţi, să dănţuim.
Râzând cu toată gura; şi pe urma
Acasă să ne-ntoarcem, în triumf.
împodobiţi cu panglici şi cununi…
CONDUCĂTORUL CORULUI
Ridicaţi cântare preafrumosului zeu şi daţi-i chemare
Soţului nostru de cale şi danturi…
CORUL
O, vino, vino lângă noi, o, Iacchos.
Slăvitule, maestru al cântării
Acestei zile bune, închinate!
O, vino spre altarele Demetrei!
Arată-ne acum că poţi străbate.
Păşind uşor, o cale şi mai lungă!
O, vino, tu, amic al danţului!
Vrând să mai râd de toate lipsurile.
Eu mi-am făcut bucăţi sandala veche.
Şi zdreanţă de pe mine! Am aflat
Un mijloc, să glumim, să dănţuim.
De capul nostru şi nepedepsiţi, –
O, vino, vino lângă noi, o, Iacchos…
Privind în lături, am văzut deodată.
Cum dănţuia, între feciori, o fată!
Şi i-am văzut prin gura straiului
Cum sânu-i se zbătea, i se zbătea…
O, vino, vino lângă noi, o, Iacchos!
XANTHIAS
Dar parcă eu nu-s bun dănţuitor.
Să sar şi eu cu ea…
DIONYSOS
O, d-apoi eu…
CORUL
Voi vreţi, de bună seamă, să glumim
Cu toţi, de Archedem: la şapte ani.

El nu avea fratrie şi *fratori*[27].
Acum, e demagogul morţilor
De sus[28] şi capul răutăţilor…
Precum se spune, fiul lui Clistene[29]
Îşi sfâşia obrajii la morminte.
Şi îşi smulgea toţi perii de la noadă.
Cu pumnii se bătea în piept; gemea.
Şi-l tot striga la dânsul pe Sebinos.
Feciorul cel născut în Anaflist…
Iar Callias[30], feciorul lui Hippocin.
Ar fi mbrăcat o vulvă-n loc de blană
De leu… şi-aşa ar fi luptat pe Mare…

DIONYSOS

Suntem străini, abia sosiţi aici…
Puteţi, vă rog, să-mi spuneţi încotro e
Sălaşul unui zeu ce-i zice Pluton?…

CONDUCĂTORUL CORULUI

O, nu ai mult de mers, străinule!
Nici nu mai întreba; fiindcă eşti
Chiar dinaintea locuinţei lui…

DIONYSOS

(către Xanthias)
Băiete! Hei, înşfacă sarcina!

XANTHIAS

(înfuriat)
Mereu îmi pomeneşti de sarcină.

---

[27] *Archedemos, poreclit „Urdurosul", era pe atunci şeful partidului democrat. Nu avea cetăţenia ateniană în clipa în care a-a născut, după şapte ani nu fusese încă admis într-o fratrie, şi nu avea fratori, adică tovarăşi de fratrie. (Pratria era grupul social intermediar între trib şi gintă) (n.t.).*

[28] *Pentru cei din infern, muritorii din lumea noastră erau „morţii de sus" (n.t.).*

[29] *Piui lui Clistene era un desfrînat. Avea raporturi obscene cu Sebinos, prietenul său (n.t.).*

[30] *Callias era bogat, dar depravat; şi-arisipitavereaşia murit sărac (n.t.).*

Precum corintienii de Corinthos[31]!
CONDUCĂTORUL CORULUI
Vă îndreptaţi acum spre locul sfânt
Al zânei, în dumbrava înflorită.
Şi dănţuiţi, părtaşi ai sărbătorii
Prea preţuite-n ochii zeilor!
Nainte merg şi duc făclia sfântă.
Şi mă urmează fete şi femei.
Ce se vor da priveghiului de noapte.
Şi astfel preamărind-o pe Demetra!
CORUL
Să mergem în livezile-nflorite.
Pe unde trădafirii cresc, belşuguri!
Să ne jucăm în toată voia noastră, în corul cel frumos orânduit!
Veniţi, căci ne-nsoţesc în mândra cale, în veci preafericitele Moire[32]...
Şi, să se afle: de-i atâta soare
Şi-atâta veselie de lumină.
E numai pentru noi! Căci ne-am pătruns
De sfintele mistere şi trăim în cinste, fără să jignim pe nimeni.
Nici pe străini şi nici pe cetăţeni!
(*Corul se aşază în rânduri, în partea dreaptă; Dionysos şi Xanthias se apropie de uşa lui Pluton, aflată în stânga.*)
DIONYSOS
O, cum să bat? O, cum obişnuiesc
Să bată-n uşă oamenii pe-aici?...
XANTHIAS
Nu pierde vremea! Bate! Nu eşti tu
Heracle şi la chip şi la isprăvi?...
DIONYSOS
(*bătând în uşă*)

---

[31] *Cuvinte proverbiale, adresate celor ce repetau mereu aceleaşi vorbe. Coriutienii aveau totdeauna pe buze numele strămoşului lor legendar, Corinthos, fiul lui Zeus (n.t.).*
[32] *Moirele, zeiţele destinului, cunoscute de poporul rornîn cu numele de Ursitoarele (n.t.).*

Băiete!
EAC
Cine-i?
DIONYSOS
voinicul...
EAC
Neruşinat, nenorocit, o, vai
De pielea ta!
Când ai mai fost pe-aici.
L-ai prins pe de grumaz, luându-l
Chiar de sub ochii mei! Da? s-a sfârşit!
Cuprinsu-te-a şi stânca Styxului.
Şi malul Aheronului! auzi
Cum vin acum, ca fulgerele, câinii
Cocitului[33]? Ehidna-vipera.
O să-ţi mănânce măruntaiele
Cu suta ei de capete! Murena
Cea din Tartes[34] plămânii ţi-i va suge!
Rărunchii plini de sânge, maţele.
De-or sfâşia titrasice gorgone[35]!
„Alerg cât pot să le aduc spre tine...”[36]
XANTHIAS
(către Dionysos, care s-a lăsat pe vine)
Dar ce-i?
DIONYSOS
Na! M-am scăpat! Deci, cheamă zeul[37]...
XANTHIAS

---

[33] *Heracle coborîse în infernspre a-l elibera pe Teseu (n.t.). * Styxul, Aheronul şi Cocitul, rîuri din infern (n.t.).*
[34] *Tartesos, localitate pe coasta de sud-vest a Spaniei (n.t.).*
[35] *Se credea că gorgonele locuiau în Libia. Tithras era un mic ţinut din Atica (n.t.).*
[36] *Vers luat din Euripide,cu intenţia de a-şi bate joc de stilul lui tragic (n.t.).*
[37] *Parodia formulei sacre, care se pronunţă după libaţiuni: „Am golit vasul! Cheamă în ajutor zeul" (n.t.).*

Te faci de râs! Ridică-te mai iute.
Să nu te vadă vreun străin!...
DIONYSOS
Leşin!
O, pune-mi peste inimă-un burete...
XANTHIAS
Poftim, lipeşterţi-l!
(Dionysos se şterge.)
O, zei de aur!
Acolo-ţi este inima?
DIONYSOS
De frică
Mi s-a lăsat ceva mai jos, în maţe...
XANTHIAS
Cel mai fricos eşti, între zei şi oameni!...
DIONYSOS
Doar ţi-am cerut buretele! Fricos?
Un altul nici atât n-ar fi-ndrăznit...
XANTHIAS
Aşa-i...
DIONYSOS
Ar fi căzut cu nasul în...
Dar eu m-am ridicat şi m-am şi şters...
XANTHIAS
O, ce curaj! Pe zei!
DIONYSOS
Te cred şi eu...
Nu ţi-a fost teamă, când l-ai auzit.
Şi când ameninţa?
XANTHIAS
Nici nu-mi păsa!
DIONYSOS
De eşti viteaz şi hotărât, cum spui.
Şi dacă nu te temi, să ne schimbăm înfăţişările!
Hai, dă-mi măciuca! şi îmbracă blana!

Eu îţi duc povara...
XANTHIAS
O, cum să nu te-ascult?
Dă-mi iute blana!
(După ce şi-a schimbat îmbrăcămintea.)
Grozav Heracle! Iată-l pe Xanthias...
500 Vedea-vei de-s fricos, sau „inimos”...
DIONYSOS
O, eşti ca ticălosul din Melita[38]!
Dar iar să-mi urc pe umăr sarcina...
(Din casa Persefonei iese o sclavă.)
SCLAVA
(către Xanthias-Heracle)
O, scumpule Heracle, ai venit? Poftim!
Aflând că vii, stăpâna noastră
506 Şi pâini a copt, şi-a pus două-trei oale
De mazăre pisată, ca să fiarbă!
A fript un bou întreg şi-a pregătit
Plăcinte şi colaci! Deci, hai, poftim!
XANTHIAS
O, mulţumesc!
SCLAVA
Pe-Apollo! Cum să pleci.
5 10 Când ea ţi-a fript şi păsări şi ţi-a dres
Mâncări atât de bune?
Strecurat-a, în cupe, vinul cel mai bun din lume!
O, hai...
XANTHIAS
Drăguţ din partea ta...
SCLAVA
Glumeşti.
Dar nu te las!

---

38 *Callias, dintr-un mic ţinut din Atica, Melita, îmbrăcase costumul lui Heracle, în timpul bătăliei de la Arginuse, din anul 4 0 6 î.e.n. (n.t.).*

De dragul tău adus-am
Şi-o cântăreaţă! Şi-i frumoasă foc
Şi sunt şi două-trei dănţuitoare…
XANTHIAS
Ce spui? Se află şi dănţuitoare?…
SCLAVA
Şi-s tinerele, proaspăt pieptănate!
Hai!… Bucătarul se gătea să scoată.
Din vatră, peştele… s-a adus masa…
XANTHIAS
Întâi te du, şi la dănţuitoare
Le spune că primesc din partea mea!
(Sclava intră în casă.
— Către Dionysos.)
Băiete. – nfaşcă lucruşoarele! Urmează-mă…
DIONYSOS
Dar stai puţin! Ascultă…
Doar am glumit când te-am făcut Heracle!
Nu-ţi bate joc de mine, Xanthias.
Doar am glumit! O, ia-ţi şi-ţi du povara…
XANTHIAS
Cum asta? Ce? Chiar vrei să-mi iei, îndată; Tot ce mi-ai dat?
DIONYSOS
Nu-ndată! Ci acum…
Dezbracă blana…
XANTHIAS
Nu mă las… şi-i chem
Pe zei, în ajutor…
DIONYSOS
Pe care zei? Ce, eşti nebun?
Te socoteşti purces
Din Alcmena[39], tu, muritor şi sclav?
XANTHIAS

---

[39] *Alcmena, mama lui Heracle (n.t.).*

Fii liniştit! Ia-ţi tot! Să nu dea zeii.
Să ceri vreodată ajutorul meu…
(îi înapoiază blana de leu şi măciuca; îşi ia sarcina.)
CORUL
Afle de la mine, acel
Ce e deştept şi e harnic.
Şi mult călătoreşte pe mări:
Să se plece, spre partea ferită.
Să nu stea tot pe-un loc.
Nemişcat ca statuia! Isteţul s-aşază
Totdeauna unde-i mai moale.
Ca Taramenes…[40]
DIONYSOS
Dar oare nu m-aş veseli mai zdravăn.
De m-aş uita, cum sclavul meu, Xanthias.
Crăceşte-n faţă-mi o dănţuitoare
Trântită pe covoare de Milet?
Privind, mi-aş mângâia scufiţa?
Să vin la rând!
Dar el mi-ar cere oala.
Şi mi-ar izbi un zdravăn pumn în gură.
Să-mi sară dinţii cei din faţă, toţi.
(Se arată o hangiţă; scoate un ţipăt de mirare.)
PRIMA HANGIŢĂ
(arătând spre Dionysos)
Platano, hei, Platano, vino-ncoace!
Nemernicu-a mai fost la han la noi.
Şi ne-a mâncat vr-o şaisprezece pâini…
A DOUA HANGIŢĂ
Pe Zeus! El e…
XANTHIAS
(aparte)
Apăţit-o rău!…

---

[40] *Taramenes, conducătorul atenian, cunoscut prin abilitatea lui (n.t.).*

PRIMA HANGIŢĂ
Şi carne fiartă, douăzeci de porţii
A jumătate de obol…
XANTHIAS
(aparte)
Plătească!
PRIMA HANGIŢĂ
Şi usturoi, cât lumea…
DIONYSOS
Nu bârfi.
(to Femeie! Ce tot spui?
PRIMA HANGIŢĂ
N-o să mă-nşeli…
Ţi-ai pus coturni, dar te-am recunoscut!
N-am pomenit de peştele sărat…
A DOUA HANGIŢĂ
Pe zei! Şi nici de brânza proaspătă.
Ce ne-a mâncat-o cu burduf cu tot…
PRIMA HANGIŢĂ
Şi când a fost la plată, m-a privit
Pieziş şi-a prins să ragă ca o fiară…
XANTHIAS
Numai aşa se poartă, pretutindeni!
PRIMA HANGIŢĂ
Credeam c-a-nebunit, când şi-a tras spada!
A DOUA HANGIŢĂ
Pe zei! O, vai de tine…
PRIMA HANGIŢĂ
Ne-am ascuns.
De frică-ntr-un ungher, iar el a şters-o.
Luându-ne şi rogojinile…
XANTHIAS
Da, tot isprăvi de-a lui…
PRIMA HANGIŢĂ
Ce-i de făcut?

Te du şi-l cheamă pe Cleon[41] patronul…
A DOUA HANGIŢĂ
Iar tu, pe Hiperbol, patronul meu…
PRIMA HANGIŢĂ
Să-l hăcuim! Gâtlej fără de fund
Şi blestemat! O, cum ţi-aş mai zdrobi
Măselele ce ne-au tocat mâncarea!
XANTHIAS
Eu, te-aş zvârli în fundul unei râpi…
A DOUA HANGIŢĂ
Eu i-aş tăia cu secera gâtlejul
Ce ne-a-nghiţit întreaga tocătură…
PRIMA HANGIŢĂL
Mă duc să-i spun lui Cleon! şi chiar astăzi îl va chema la el la judecată…
(Hangiţele ies.)
DIONYSOS
De nu-mi eşti drag, să mor ca un mişel…
XANTHIAS
O, ştiu ce gânduri ai! Degeaba, însă.
Căci nu mai vreau să fiu Herafle…
DIONYSOS
Taci.
O, dragul meu Xanthias!
XANTHIAS
Eu, fecior
Ălemenei? Sunt doar sclav şi muritor…
DIONYSOS
Eşti supărat şi ai dreptate! Ştiu.
Dar chiar bătut, nu-ţi voi mai cere blana!

---

[41] *Fiind străine la Atena, cele două hangiţe aveau in chip obligatoriu cîte un patron. Cleon şi Hyperbolos, patroniipo-porului cit fuseseră în viaţă, erau patroni şi în infern (n.t.).*

Să-mi piară soaţa, pruncii, şi Arhidem Puchiosul…
XANTHIAS
Hai! îmi place cum te juri…
CORUL.
E vremea să fii iar flăcău.
Căci iar îmbrăcat-ai mantaua!
Încruntă-te, grozăveşte-te.
Fii leit zeul
Ce-l înfăţişezi…
Iar dacă-i rosti vorbe ieftine.
Şi simţim că ţi-i frică.
Te silim să duci iar în spinare.
Povara…
XANTHIAS
Cu adevăr grăiţi, voi, oameni buni, într-adevăr, şi eu gândesc la fel!
Mărturisesc: de-oi nimeri-o bine.
Tot o să-mi ieie blana înapoi…
Dar mi se pare că-i mai potrivit.
Să fiu mai dârz de-acuma înainte.
Şi mult mai aspru la căutătură…
Dar parc-am auzit ceva la uşă…
(Intră Eac, însoţit de doi sclavi.)
Hoţul de câini… legaţi-l repede.
Să-l pedepsesc… Grăbiţi-vă…
DIONYSOS
E rău…
XANTHIAS
La corbi!
(Ridicând măciuca.)
lupţi?
Nu vă atingeţi…
EAC
Vrei să…
(Îşi strigă luptătorii dinăuntru.)

Ditylas, Sceblyas şi Pardocas[42].
Veniţi, veniţi, şi înfruntaţi străinul…
(Sclavii aleargă, îi iau lui Xanthias măciuca din mână.)
DIONYSOS
Deci, şi bătut, şi păgubit de bani…
Grozav…
DIONYSOS
Respingător!
XANTHIAS
Îţi jur!
Să mor dac-am mai fost pe-aici.
Sau de-am furat măcar un fir de păr!
Spre a-ţi dovedi că sunt un om de treabă.
iată sclavul meu: cât vrei descoasă-l[43]

Şi de-mi găseşti vreo vină, pot să mor…
EAC
Cum să-l descos?
XANTHIAS
Pune-l la scări, în cuie.
Jupoaie-l… frânge-i osul… biciuieşte-l…
Pe cărămizi fierbinţi aşazăl…
Toarnă-i Oţet în nări… şi oricum mai pofteşti.
Dar să nu-l baţi cu… ceapă şi cu praz!
O, bun cuvânt! Cumva-n bătaie.
EAC
Şi dacă-l schilodesc, te despăgubesc…
A!
XANTHIAS
Nu-i nevoie!
Ia-l şi schingiuieşte-l…

---

[42] *Nume de arcaşi barbari, care păzeau oraşul Atena (n.t.).*
[43] *Tortura era interzisă pentru cetăţenii liberi. Numai sclavii chemaţi ca martori puteau fi torturaţi, spre a spune adevărul (n.t.).*

EAC
Acum, în faţa ta, s-auzi şi tu…
(Către Dionysos.)
Dă-ţi jos povara! Gata!
Nu cumva, Să spui minciuni!…
DIONYSOS
Să nu mă schingiuieşti!
Sunt zeu nemuritor!
De nu te-astâmperi, îţi faci un rău cu mâna ta…
EAC
Ce spui…?
DIONYSOS
Nemuritor sunt şi-s purces din Zeus!
Sunt Dionysos! El e-un sclav…
EAC
(către Xanthias)
Auzi?
XANTHIAS
Cu-atât mai mult, e bun de ars cu biciul.
Căci de e zeu, nu va simţi nimic…
DIONYSOS
De ce nu mi te-ar bate şi pe tine.
De vreme ce te lauzi că eşti zeu?…
XANTHIAS
(către Eac)
Dacă-i pe-atât, prea bine!
Hai, începe!
S-o dovedi că nu e zeu acela
Care va plânge sau va tremura…
EAC
(către Xanthias)
Nimic de zis! Eşti un bărbat de soi!
Cuminte vorbă! Dezbrăcati-vă…
XANTHIAS
Dar cum ne vei descoase, cu dreptate?

EAC
Uşor: lui una... ţie una...
Bine...
Şi lasă, dacă voi scânci măcar.
EAC
Dar te-am lovit?
XANTHIAS
O, nu, pe cât îmi pare!
EAC
Mai na-ţi şi ţie una...
(îl loveşte.)
DIONYSOS
Hai, croieşte...
EAC
Ţi-am dat...
DIONYSOS
Dar nici n-am strănutat măcar...
EAC
Mai na-ţi acum şi ţie încă una...
(îl loveşte pe Xanthias.)
XANTHIAS
Hai, arde-mă o dată! Vai!
EAC
Te vaieţi?
Te doare?
XANTHIAS
Nu! Ci mă gândeam cam când
E prăznuit Herade-n Diomeia...44
EAC
Evlavios bărbat!
(îl loveşte pe Dionysos.)
DIONYSOS

[44] *Diomeiele erau o sărbătoare în cinstea luiHeracle, prăz-IIII II rt din cinci în cinci ani, în ţinutul Diomei, aproape de Atena264*

Vai mie!
EAC
Ce-i?
DIONYSOS
Văd cavaleri…
EAC
Verşi lacrimi?
DIONYSOS
Pute-a ceapă…
EAC
Nu-ţi pasă de nimic?
DIONYSOS
Într-adevăr…
EAC
Să-l mai descos, atunci, pe celălalt…
XANTHIAS
Vai!
EAC
Ce-i?
XANTHIAS
(ridicând piciorul)
Un spin! Te rog, hai şi mi-l scoate.

Ce-i asta? Să-l mai bat pe celălalt…
DIONYSOS
(ţipând)
Apollo, tu, din Delos şi din Pytho…45
XANTHIAS
Îl doare! Nu-l auzi?
DIONYSOS
Pe mine? Nu!
Mi-am amintit de-un iamb de Hipponax46!…

---

[45] *Apollo era născut în Delos şi avea untemplu la Delfi (n.t.).*
[46] *Hipponax, poet grec din sec. VI î.e.n. (n.t.).* ' *fragment* *din* Laocoon *de Sofocle*

XANTHIAS
Nu scapi cu-atât! Atinge-l pe sub coaste!
EAC
Pe Zeus! Nu! Să-ntoarcă pântecele…
(îl loveşte peste pântece.)
DIONYSOS
Pe zei!
XANTHIAS Da, l-a durut!…
DIONYSOS
„Stăpâne peste
Egeicul adânc, apărătorul
Albastrei mări…”
EAC
Eu nu mai sunt în stare.
Să aflu care dintre voi e zeu!
Intraţi, stăpânul să vă cerceteze.
Şi Persefona[47], căci şi ei sunt zei…
DIONYSOS
Cu drept grăieşti! O, cum nu te-ai gândit
La asta înainte de bătaie?
(Dionysos şi Xanthias intră înăuntru.)
CORUL
O, muză, îndreaptă-te către sfintele coruri.
Dând farmec şi cântului meu!
Priveşte spre marea mulţime de oameni, în care mii de daruri zac ascunse.
Râvnind o cinstire, mai mult decât Cleofon[48]!
Căci pe buzele lui de flecar, ciripeşte stângaci rândunica
Din Tracia; aşezată pe-o floare străină.
Ea murmură-un cântec de jale, ca privighetoarea

(n.t.).

[47] *Persefona, soţia lui Pluton, stăpînul Infernului (n.t.).*

[48] *Cleofon, demagog de origine tracă, fusese dat în judecată pentru uzurparea titlului de cetăţean atenian. A fost condamnat la moarte (n.t.).*

Dar Cleofon va pieri, oricum! Cât mai curând.
Va avea cerutul număr de voturi…
CONDUCĂTORUL CORULUI
Preasfântul cor vă deie poveţe bune!
Astfel E drept să vă îndemne: cinstiţi toţi cetăţenii.
Pe toţi deopotrivă, şi izgoniţi teroarea!
Chiar de-a greşit vreunul, din vina lui Phrynichos49.
Lăsaţi să-şi spună păsul; în faţa judecăţii
Să poată să-şi îndrepte greşeala din trecut!
spun: toţi cetăţenii să aibă drepturi; unii

luptară numai o dată şi-au ajuns sclavi, stăpâni, deodată, la fel ca plateenii50!
Iunie, toate, însă, v-o spun: e ruşinos!
Îi laud, căci e totul ce-aţi săvârşit mai bun, mai sunt şi alţii ce au luptat pe Mare
I n-atâtea ori, alături de voi, ei şi părinţii, tot din neamul vostru; deci ştergeţi-le vina, urmaţi cu ura voastră, c-aveţi destulă minte!
Din toţi semenii noştri să facem nişte rude.
Puţi aibă-aceleaşi drepturi, câţi au luptat alături!
N-om fi trufaşi şi mândri, azi, când cetatea noastră
Îi află bântuită de-a mărilor mânie, în viitori vor spune c-am fost nişte nemernici…
CORUL
Văd limpede năravul şi viaţa unui om!
Din toţi câţi au o baie şi-o leacă de leşie
Cu-amestec de cenuşă şi lut din Cimolos51.

---

[49] *Phrynichos, poet comic atenian, contribuise la instaurarea conducerii oligarhice a „celor patru sute", care tocmai fuseseră înlăturaţi (n.t.).*

[50] *Sclavii care au luat parte la lupta navală de la Arginuse «II lo.st făcuţi cetăţeni atenieni, asemenea plateenilor care luptaseră împotriva perşilor în timpul războaielor medice (n.t.).*

[51] *Cligenes se împotrivea tratativelor depace, şi sprijinea politica lui Clefon. Cimolos, o mică insulă din Ciclade, avea o piatră calcaroasă, bogată în sodă (n.t.).*

Cligenes închircitul, e cel mai ticălos!
Dar mult nu va petrece pe locurile noastre!
A şi simţit el asta şi n-are linişte:
De va fi prins o dată, şi beat, şi fără băţ.
Va fi lăsat de-ai noştri, în drum, în pielea goală!
CONDUCĂTORUL CORULUI
O, n-aţi băgat de seamă şi voi cum statul nostru! nvârte cetăţenii, ca banii vechi şi noi?
Bănuţii de-altădată, aşa frumoşi şi mândri.
Lucraţi aşa de bine, şi-aşa curaţi la sunet.
Că-i preţuiesc şi grecii, şi-i preţuiesc barbarii, –
N-au căutare! însă în schimb, au căutare
Tot cei de bronz, cu chipuri pocite!
Şi aşa, Pe cetăţenii noştri de neam, şi cumpăniţi.
Frumoşi la trup şi suflet, cinstiţi, şi drepţi din fire.
Desăvârşiţi prin coruri, palestre şi prin arte, îi ponegrim într-una… Cel căutat e bronzul:
Roşcaţi, răi şi nevrednici, sămânţă de străini.
Şi pripăşiţi, pe care cetatea, altă dată.
N-ar fi primit să-i fie nici victime pe rug…
Deci, voi, lipsiţi de minte, schimbaţi-vă!
Cei vrednici să aibă căutare! De-ţi îndrepta ceva.
Slăviţi veţi fi! Iar altfel, „o să culegeţi hulă.
După ispravă bună”… cum spun şi înţelepţii…
(Iese din casă Xanihias, însoţit de un sclav al lui Pluton.)
SCLAVUL LUI PLUTON
Pe Zeus cel puternic! Că bun om
Mai e stăpânul tău…!
XANTHIAS
Da, bun e… Ştie
Să bea şi să se culce cu muieri…
SCLAVUL
Nu te-a bătut, deşi ţi-a dovedit.
Că eşti un sclav şi nicidecum stăpân…
XANTHIAS

De mă bătea, ce-ar fi păţit…
SCLAVUL
Îmi place Isprava ta, căci şi eu sunt la fel…
XANTHIAS
Da?
SCLAVUL
Când îmi blestem, în ascuns, stăpânul.
Mă simt în corul fericiţilor…
XANTHIAS
Dar când primeşti potop de lovituri.
Şi ieşi, scâncind, pe uşă?…
SCLAVUL
Chiar şi-atunci.
XANTHIAS
Dar când urzeşti pe-ascuns?
SCLAVUL
Nu mă pricep…
XANTHIAS
O, Zeus, scut al sclavilor!
Şi tu Asculţi la uşi?…
SCLAVUL
O, da, şi-s fericit…
XANTHIAS
Dar când bârfeşti stăpânii, cum te simţi?
SCLAVUL
Atunci, pe zei! mă… scap, de fericire!
XANTHIAS
Întinde-mi, frăţioare, mâna dreaptă.
Să te sărut! îmbrăţişează-mă!…
De bici ne ocrotească Zeus! Oare
Ce ţipete şi-njurături s-aud?
SCLAVUL
Eschil, se ceartă cu Euripide…
XANTHIAS
O!

SCLAVUL
Printre morţi e o grozavă zarvă.
Şi-o nemaipomenită răzmeriţă!…
XANTHIAS
Din ce pricină?
SCLAVUL
După obicei.
Acel ce stăpâneşte cel mai bine
Un meşteşug de seamă şi cu rost
Ia loc la masă-n Prytaneu şi stă
Pe-un tron, chiar lângă Pluton…
XANTHIAS
Înţeleg…
SCLAVUL
Iar când soseşte altul, mai dibaci
Ca el, e nevoit să-i deie locul…
XANTHIAS
Dar ce l-a scos din fire pe Eschil?…
SCLAVUL
O, el? stătea pe tronul tragediei.
Drept cel mai bun…
XANTHIAS
Şi cine stă acum?
SCLAVUL
Când a venit aici Euripide.
S-a dus pe la borfaşi, pe la pungaşi.
Da paricizi şi spărgători – căci sunt
Destui în Hades! Ascultându-i ei
Cuvintele întoarse şi sucite.
Tocmai pe dos, – s-au minunat, spunând
Că-i cel mai bun! El s-a umflat în pene.
Şi s-a urcat pe tronul lui Eschil.
XANTHIAS
Şi cum?
Nu l-au gonit până la urmă?

SCLAVUL
O, nu, pe Zeus! Căci striga poporul:
„Aleagă-se, din doi, cine-i mai bun.
în meşteşug…”
XANTHIAS
Ei, răii şi pungaşii?…
SCLAVUL
Da, ei! ţipau, că s-auzea la ceruri…
XANTHIAS
Dar cum, Eschil n-avea apărători?
SCLAVUL
(arătând spre spectatori)
Cum vezi, cei buni sunt puţintei şi-aici…
XANTHIAS
Şi ce-o să facă Pluton? Ce gândeşte?
SCLAVUL
Să-i lase chiar acum, să se întreacă
Din meşteşug, apoi va judeca…
XANTHIAS
Eschil înghite?
SCLAVUL
Şi-a opintit grumazul ca un taur.
Şi se uita-n pământ…
XANTHIAS
Dar cum de n-a râvnit şi Sofocle.
Un loc la tron?
SCLAVUL
Pe Zeus! El n-a vrut…
Cum a sosit, văzându-l pe Eschil.
L-a sărutat şi dreapta i-a întins-o.
Pe tronul lui lăsându-l… Dar acum.
El vrea, precum mi-a spus şi
Clidemides[52] lângă Eschil să lupte; de-o ieşi

---

[52] *Un necunoscut (n.t.).*

Biruitor Euripide, – atunci.
îl va-nfrunta în meşteşug, Sofocle…
XANTHIAS
Şi când va fi aceasta?
SCLAVUL
Chiar îndată…
Se vor lupta grozav şi crunt! Vor pune
A muzelor putere pe balanţă…
XANTHIAS
Vor pune în balanţă tragedia.
Cu tot cu lipsuri?
SCLAVUL
Vor avea echere.
Şi rigle, să măsoare stihul…
Forme cu patru laturi…
XANTHIAS
Toarnă cărămizi?
SCLAVUL
…şi diametre! Vrea Euripide
Să cerceteze tragediile.
Cuvânt după cuvânt… lui vor fi?
SCLAVUL
Cam greu, că-i secetă şi pricepuţi!
Eschil cu-atenienii Nu se-mpăca…
XANTHIAS
Poate erau prea mulţi hingaşi şi spărgători…
SCLAVUL
Spunea Eschil r. Î u-are rost să se măsoare geniul!
L-au pus arbitru pe stăpânul tău.
Aci se pricepe. Să intrăm, căci, ştii.
Stăpâni grăbiţi… e rost de ciomăgeală…
CORUL
O să-şi înfrângă mânia poetul cu glasul de trăsnet.

Când va vedea cum vrăjmaşul tare de gură, apucat de ura năprasnică, îşi ascuţeşte colţii şi îşi roteşte în toate părţile

Ochii plini de văpăi!
Aprigă bătălie va fi, în fulgerare de coifuri, între stihurile cu aripi şi peneturi, şi între falsele dulcegării, –
Când omul Dălţii mărunte va sta să înfrunte poetul
Cu minte scăpărătoare şi înaripate cuvinte!
Părul poetului, lăsat pe umeri ca o coamă bogată.
Se va zbârli, îşi va încrunta în grozavă mânie sprâncenele.
Şi scrâşnind va zvârli cuvinte bătute în bolduri.
Smulte din piept, pe rând, ca răsufletul unui uriaş…
Şi iar, cel tare de gură, măsurătorul de vorbe.
Subţiraticul, se va desfăşura, îşi va pune-n mişcare frâiele urii.
Va rupe în patru fiecare cuvânt, urmărind să zdrobească prin nimicuri subtile
Truda grea a plămânilor…
(Intră în scenă Euripide, Dionysos, şi Eschil.)
EURIPIDE
(către Dionysos)
Nu, nu mă las de tron! Mă dojeneşti?
Eu cred că sunt mai meşter ca Eschil…
DIONYSOS
O, de ce taci, Eschil? N-auzi ce spune?
EURIPIDE
întâi, s-o grozăvi, ne va-nşela.
Cum ne-a-nşelat cu tragediile…
DIONYSOS
Tu, om ciudat! Prea multe vorbe mari…
EURIPIDE
O, îl cunosc, căci l-am pătruns de mult…
E un înfumurat, moară stricată.
Neputincios, flecar neîntrecut.
Meşter de vorbe, cu eroi prea cruzi!
O, tu „Copil al zânei ţărăneşti[53]”.

---

[53] *Parodia unui vers din Euripide, cu înlocuirea cuvin „inuritim" prin „ţărănesc", spre a sugera originea umilă lîuripide (n.t.).*

Tu mă bârfeşti? Tu care-aduni nimicuri.
Şi-n scenă-aduci milogi şi flenduroşi?
O să-ţi astup eu gura n-avea grijă…
DIONYSOS
Nu-ţi încălzi plămânii de mânie[54]!
ESCHIL
Aduceţi, sclavi, un miel cu lână neagră[55].
Căci iată, izbucneşte uraganul…
ESCHIL
Adunător de monodii cretane.
Ai dus pe scenă nunţi nelegiuite.
Şi nunţi oprite!…
DIONYSOS
Preacinstit Eschil, Opreşte-te!
Iar tu, Euripide, Cuminte fii, sub grindina aceasta.
Să nu-ţi lovească tâmpla vreun cuvânt
Mai greu şi să-ţi mai scoată un *Telef*…[56]
Eschil, lasă mânia! Cumpătare!
Nu răbufni ca un stejar în flăcări.
Căci nu vă stă frumos să vă sfădiţi
Mai rău ca vânzătoarele de pâine!
EURIPIDE
Pe Zeus, Meleagru şi Peleu!
Înfruntând loviturile grele şi meşteşugitele vorbe!
să le vedeţi straşnic a buzelor, pricepute s-arunce
Muri vorbe, sau frânturi de stihuri mărunte!
Lupta cea mare dintre talente, – începe!
Şi pe Eol! Şi-ndeosebi pe Telef[57]!
O, vreau să muşc! Hai, muşcă-mă, prin stihuri.

---

[54] *Imitaţie a stilului lui Euripide (n.t.).*
[55] *Zeilor din infern li se jertfeau victime negre (n.t.).*
[56] *Telephos, numele uneia din tragediile iui Euripide (n.t.).*
[57] *Dintre piesele lui Euripide, Aristofan ridiculiza îndeosebi tragedia* Telephos *(n.t.).*

Ce-s nervul tragediilor! Sunt gata!
DIONYSOS
Ce ai de gând, Eschil? Nu spui nimic?
ESCHIL
N-aş vrea să mă măsor cu el aici.
Căci lupta-i neegală...
DIONYSOS
Cum aşa?
ESCHIL
Sunt mort, dar poezia mea e vie!
A lui s-a stins cu el! Aşa că are
Ce recita... Şi totuşi vom lupta.
De hotărăşti aşa...
DIONYSOS
Un sclav s-aducă Tămâie şi cărbuni!
Vreau să mă rog! Să-mi fie mintea limpede când judec
Acest război de vorbe iscusite...
(Către cor.)
Iar voi cântaţi în cinstea muzelor...
CORUL
O, voi nouă muze, neprihănite fecioare, ale lui
Zeus copile!
Uitaţi-vă cum iscusitele minţi
Ale poeţilor, făuritori ai gândirii.
Sunt aşa de nepricepute când s-avântă în luptă.
DIONYSOS
(către cei doi poeţi)
de-a începe...
Rugaţi-vă-nainte
ESCHIL
Ecinetra, hrana sufletului meu.
vrednic fă-mă de misterul tău!
DIONYSOS
(către Euripide)

Hai, dă şi tu prinos…
EURIPIDE
O, mulţumire! Eu am alţi zei cărora mă închin…
DIONYSOS
Ai zeii tăi? De când?
EURIPIDE
Precum îţi spun…
DIONYSOS
Atunci, pofteşte, roagă-te la ei…
EURIPIDE
Văzduh, cârmuitor al limbii mele.
Tu, hrana mea! O, tu, Pricepere.
Voi nări cu miros ascuţit, slujiţi-mi
Să-nfrunt duşmanul…
CORUL
Vrem să v-ascultăm.
O, voi bărbaţi destoinici! Pe ce cale
A vorbelor vrăjmaşe, veţi porni?
Vi-s limbile în furii! Piepturile
Vi-s pline de-ndrăzneală; minţile
Amânduror sunt vii şi-nflăcărate…
Deci, aşteptăm cuvintele de spirit.
Cu grijă şlefuite, şi lucrate.
Cu cea mai fină daltă! Aşteptăm
Şi vorbe grele, cu putere smulte
Din rădăcini! Să se împrăştie în valuri mari, noianuri de poeme…
CONDUCĂTORUL CORULUI
Rostiţi-vă, deci, vorbele alese.
Nu aiureli, ca oamenii de rând…
EURIPIDE
Cât despre arta mea şi despre mine.
Vă voi grăi la urmă! Vreau s-arăt
Că el e-un şarlatan! A încălţat

Doar proşti, crescuţi la şcoala lui Phrynicos[58]!
Masca, în chip de Achile sau Niobe.
Doar nişte figuranţi de tragedie.
Ce nu suflau o vorbă…
DIONYSOS
O, aşa e…
EURIPIDE
Iar corul lăbărţa vreo patru rânduri
De cântece, şi ei tăceau… tăceau…
DIONYSOS
Eu le gustam şi le iubeam tăcerea
Mai mult ca vorbăriile de astăzi…
EURIPIDE
Erai un prost…
DIONYSOS
Ce urmărea Eschil?
Din ce pricini masca el figuranţii?
EURIPIDE S
Din şmecherie! Bieţii privitori
Tot aşteptau… şi tot tăcea Niobe…
DIONYSOS
O, blestematul! Cum m-a prins în vrajă!
(Către Eschil.)
De ce te tot frământi?
EURIPIDE
Fiindcă ştie
C-o să-l dărâm! Tot flecărind, zvârlea o
Vreo zece vorbe sprâncenate, mari
Cât boul, încâlcite şi pompoase.
Drept la mijlocul dramei…
ESCHIL

---

[58] *Phrynichos din Atena a fost un poet tragic, care l-a precedat cu puţin pe Eschil. A reprezentat în anul 496 î.e.n. tragedia* Luarea Miletului, *iar în 476* Fenicienele. *A murit probabil în Sicilia (n.t.).*

O…
DIONYSOS
Să taci!
EURIPIDE
…şi nicio vorbă clară…
DIONYSOS
(către Eschil)
Nu scrâşni!
EURIPIDE
…ci doar Scamandri, me[59]tereze, pajuri
Pe scuturi ferecate-n bronz; şi vorbe
Greu de-nţeles…
DIONYSOS
Pe zei! O, chiar şi eu
„Un timp lung, lung, stătut-am treaz, în noapte[60]”.
Voind să ştiu ce-i „Cal-cocoşul” galben[61]…
ESCHIL
Ce ignorant! Emblema unei nave…
DIONYSOS
Deci, nu Eryx, feciorul lui Philoxen?
EURIPIDE
Ce căutau în tragedii cocoşii?
ESCHIL
Dar tu, duşman al zeilor, cu ce
Ne-ai procopsit?
EURIPIDE
N-am cai-cocoşi, ţapi-cerbi.
Ca pe covoarele persane! Ci
Luându-ţi moştenire tragedia.
Am vrut s-o scutur de lăudăroşi
Şi vorbe mari! Am subţiat-o! Pus-am în ea şi stihuri mici, şi…

---

[59] *Scamandru, rîu din Troia, pomenit întîi de Homer (n.t.).,*
[60] *Parodia unui vers din Euripide, Hippolytos*
[61] *original Hippalectryon, o pasăre fantastică (n.t.).*

păstârnac!
Am pus şi sosuri scoase de prin cărţi
Şi, pe deasupra, pe Cephisophon[62]...
N-am spus orice! N-am încurcat cuprinsul!
Actorul prim ieşea oricând pe scenă.
Spunând a tragediei obârşie...
DIONYSOS
(pentru sine)
Mai bine, decât obârşia ta...
EURIPIDE
Puneam vigoare, chiar din primul stih!
La fel de mult vorbeau: femeia, sclavul.
La fel stăpânul, baba, sau fecioara...
ESCHIL
Nu trebuiai ucis pentru ndrăzneală?
EURIPIDE
Pe zei! Făceam o faptă democrată!
DIONYSOS
(încet, către Eschil)
Nimic nu-ţi foloseşte, orice-ai spune...
EURIPIDE
(arătând spre spectatori)
I-am învăţat să-şi mişte limba...
ESCHIL
Cred...
De ce nu-i învăţai cum să... plesneşti?
EURIPIDE
Eu i-am deprins cu vorbe delicate.
Cum să măsoare stihul, cu echerul.
Să cugete, să vadă răul, sau
Să-l uneltească...
ESCHIL

---

[62] *Cephisophon era prietenul şi colaboratorul lui Euripide, Nu ne-au rămas de la el decît cîteva fruituri (n.t.).*

O, te cred!
EURIPIDE
Am pus în scenă, întâmplări folositoare.
Şi cunoscute; oamenii puteau
Să cerceteze; nu am vorbe mari
Sau pripăşite; n-am Cicnoşi şi Memmoni[63].
Cu clopoţei la ham; de-ar fi să judeci
După discipoli, toţi ai lui sunt
Manes, Pharmis şi Megenet, toţi trâmbiţaşi
Cu lănci şi cu mustăţi, făloşi, că pinii
De râs se-ndoaie! Mie-mi sunt discipoli
Doar Clitophon şi Teramen-Frumosul...
DIONYSOS
A... el? Când crezi că-i mort, a şi-nviat!
Se vede că-i din Ceos, nu din Chios[64]...
EURIPIDE
Astfel de gânduri şi de simţăminte.
(arătând spre spectatori)
Le-am strecurat oricând în suflete.
Punând în tragedie judecată.
Imbold spre cercetare; de aceea.
Azi pot pătrunde toate lucrurile.
Şi mai cu seamă, îşi gospodăresc
Şi casele mai bine; de-i întrebi:
„Cum merge? Unde e cutare lucru?”
Ei îţi răspund cu toţi „gospodăreşte”...
DIONYSOS
Pe zei! Până mai ieri, toţi cetăţenii
Atenieni, când se-ntorceau acasă
Stăteau năuci, cu gurile căscate.
Prostiţi ca nişte ţânci, stăteau ca muţii!

---

[63] *Nume de eroi de tragedie (n.t.).*

[64] *La jocul de zaruri, „din Chios" se numea o lovitură fericită, iar „din Ceos" una nefericită.AThermenes era originar din insula Ceos (n.t.).*

Azi, însă, cum se-ntorc, prind a ţipa
La sclavi: „Aţi auzit? Hai, daţi-mi oala!”
„Cine a mâncat iar capul de scrumbie?”
„Să iasă hoţul care mi-a furat.
Acum un an, o strachină? Şi unde
Mi-i usturoiul cel de ieri? O, care
Mi-a-nfulecat şi azi măslinele?”…
CORUL
„Priveşte-n jur, strălucitorule Ahile[65]!”
Hai, grăieşte, o, Eschil!
Grăieşte! însă să-ţi struneşti mânia.
Ca să n-ajungi dincolo de măslini[66]!…
Ţi s-au adus învinuiri grozave!
Ia seama, deci, tu, om cu suflet bun.
O, pune frâu mâniei în răspuns!
Acuma strânge pânzele! Şi lasă
Doar pânzele de sus! Apoi, desfă-le.
Puţin câte puţin, încet, încet.
La vânt uşor, şi fără de opriri…
CONDUCĂTORUL CORULUI
cel dintâi elen ce a clădit cuvinte înălţătoare
Ca monumentele… Tu ai împodobit al tragediilor grai!
Fii, deci, bărbat, şi dă-ne apă limpede ca a
Izvoarelor…
ESCHIL
Mâhnit mă aflu de-ntâlnirea asta!
Îmi ard rărunchii! Dar o să răspund, Să nu se spună că-s nepriceput…
(Către Euripide.)
De ce admiră oamenii poeţii?…

---

[65] *Primul vers din tragedia* Mirmidonii *de Eschil (n.t.).*

[66] *Cîmpul [de alergări de la Atena, avea ca limită un şir de măslini. Alergătorii aveau poruncă să n-o depăşească. Cuvintele „a trece dincolo de măslin" deveniseră proverbiale şi însemnau „u depăşi limita, a întrece măsura" (n.t.).*

EURIPIDE
Ce vorbe mari! Dar oare nu poeţii îi fac pe cetăţeni să fie buni?
ESCHIL
Dar ce pedeapsă ţi s-ar cuveni, lol? Când tu îi faci doar ticăloşi?...
DIONYSOS
O, moartea!
ESCHIL
Îţi spun, o, Dionysos! I-am lăsat
Viteji, de patru coţi de-nalţi, buni platnici
Ai dărilor; nu pierde-vreme; nu
Sofişti şi măscărici! Ai mei respiră Doar suliţe şi căşti, penaje albe.
Pulpare, coifuri; pieptul lor era
Acoperit în şapte piei de scuturi...
EURIPIDE
Iar mă pisezi cu căştile, o, Zeus!
DIONYSOS
Hai, nu mai fi semeţ şi supărat...
Cum ai putut să-i faci viteji şi buni?
m scris o tragedie...
DIONYSOS
Fii, şi, care-i?
ESCHIL
„Cei şapte contra Thebei”... Toţi bărbaţii.
Se-nflăcărau, râvnind şi ei să lupte...
DIONYSOS
I-ai oţelit prin ea pe cei din Theba, în contra noastră! Deci, să-ţi iai pedeapsa!
(Se preface că-l loveşte.)
ESCHIL
Vă amintiţi de... Perş*ii... Vă-ndemn*am
Să biruiţi vrăjmaşii! însă, voi...
DIONYSOS
Mă fermecase moartea lui
Darius, în tragedia *Perşii... însă* corul A prins să ţipe şi

bătea din palme…
ESCHIL
…Căci au poeţii datorii măreţe!
Vă amintiţi, cei vechi şi mari… Orfeu
Ne-a învăţat misterele; oprit-a
Vărsările de sânge; iar Museu Oracole şi leacuri; Hesiod
Munca la câmp… Ne-a dat
Homer cel sfânt învăţături spre cinste şi mărire.
Despre curaj şi despre armele Vitejilor…
DIONYSOS
Dar n-a deprins nimic, De la Homer, stângaciul Pentacles!
Mergând într-un alai, mai ieri, – întâi
Şi-a înnodat pe sub bărbie coiful.
Apoi voia penajul să i-l pună!…
ESCHIL
Dar au deprins viteji, cum e Ivamachos[67]
!
înflăcărat de-a lui isprăvi, creat-am.
Eroi, cum sunt Patrocles şi Teucros.
Zis „inimă de leu”… Să fie pildă
De eroism, să fie cetăţenii
Doar la un pas de trâmbiţe… N-am Fedre, Nici Stenoboi, şi nici îndrăgostite!…
EURIPIDE
Da, căci n-aveai nimic din Afrodita…
ESCHIL
Nici n-aş fi vrut! Pe-ai tăi ea i-a strivit…
Pe tine te-a şi doborât!
DIONYSOS
Aşa e…
Căci tot ce spunem rău despre femei Se-ntoarce împotriva noastră!
EURIPIDE

---

[67] *General atenian din sec. V. l.e.n. (n.t.).*

Dar
Cu ce-a greşit, cetăţii, Stenoboia?
ESCHIL
N-au îndemnat *Bellerefonţii* tăi.
Femei din neamuri mari, aleşi bărbaţi.
Să bea otravă, când păcătuiau?
EURIPIDE
lob? Dar nu-i adevărat ce-am spus în *Fedra?...*
Poetul e dator, în toate cele.
Să nu aducă-n scenă pilde rele!
Copiilor le înfloreşte mintea
Prin dascăli iscusiţi; iar cei maturi lob5 îşi făuresc virtuţile prin arte!
Datori suntem să spunem adevărul!
EURIPIDE
Dar e cinstit, ca-n loc să grăieşti simplu.
Ca oamenii, rosteşti cuvinte mari.
Cât munţii Dycabet și cât Parnasul?
ESCHID
Nu-i trebuie, gândirii geniale.
Să aibă forme mari, monumentale?
O, prometeii vor pieri curând.
Purtându-i ca pe oamenii de rând!
Iar tu i-ai pângărit!...
EURIPIDE
S-o dovedești!
ESCHIL
Ai îmbrăcat în zdrenţe regii, vrând.
Să-i faci de plâns...
EURIPIDE
Şi ce e rău în asta?
ESCHIL
Vrea vreun bogat să fie trierarh[68]?

[68] *Trierarhul era cetăţean bogat, obligat să contribuie cu averea lui la echiparea unei*

Se-mbracă-n zdrenţe, spun că pier de foame.
DIONYSOS
O, mint de zvântă!
Pe sub zdrenţe-şi pun Tunici de lână... şi să-i vezi prin pieţe.
La... pescuit...
ESCHIL
...şi-s tari de gură! Astfel
Ni s-au golit palestrele; cei tineri
S-au istovit; crâcnesc toţi marinarii...
Pe timpul meu ştiau să ceară pâine, Să strige „rypapai[69]"...
DIONYSOS
...şi să se-mpută în gura lopătarului din fund...
Spurcau pe cei de-alături; dezbrăcau.
Pe cetăţeni; acum răspund obraznic...
ESCHIL
Dar câte rele n-a mai săvârşit!
A zugrăvit codoaşe şi femei
Născând în temple, sau culcându-se.
Cu fraţii lor! De-aceea statu-i plin.
De măscărici, de scribi, ce linguşesc
Mulţimea, înşelând-o fără milă...
Cine mai ştie cum se duce torţa?
DIONYSOS.
O, da, pe Zeus! Eu am râs grozav
La sărbătorile Panatenee...
Grozav mai gâfâia un om micuţ.
Grăsuţ, plecat, cam palid! – rămânea în urmă, chinuindu-se grozav;
Iar cei din Târgul Oalelor stăteau
La porţi şi-l tot loveau în pântece, în şold, în coaste şi în dos!

---

corăbii cu trei rinduri de vîsle, numită „trieră" *(n.t.).*

69 *îndemn colectiv al marinarilor de pe o corabie, spre a croniza mişcările vîslelor (n.t.).*

Sătul De-atâtea palme, acel om, în torţă şi-a suflat şi a tulit-o…

CORUL

Sunt lucruri de seamă! Şi zarvă multă! Se iscă

Luptă cruntă, şi greu e să ştii dinainte

Cine va lovi mai năprasnic, cine va putea să întoarcă

Loviturile, cu un pumn şi mai greu… Mi

Ce-i, deci, nemişcarea aceasta? De ce bateţi în loc?

Sunt multe căi de luptă şi şiretlicuri destule!

Spuneţi tot, şi-n sprijin, şi împotrivă.

Spuneţi şi înfruntati-vă; hai, daţi pe faţă.

Socoteli mai vechi şi mai noi; aveţi însă grijă lllă să spuneţi lucruri bune şi înţelepte…

Vă gândiţi poate că privitorii.

N-or să priceapă gingăşia măiestritelor vorbe?

O, nu vă temeţi! Azi, nu mai e chiar aşa…

Toţi au fost odată oşteni, toţi au o carte, să-nveţe calea cea dreaptă! ca

Minunaţi sunt la fire şi-s şlefuiţi!

O nu vă temeţi! înfruntaţi orice vorbă

Căci privitorii sunt înţelepţi…

EURIPIDE

(către Eschil)

Întâi, să-ţi judecăm prologurile.

Căci toate ţi le ştiu cam încâlcite!

DIONYSOS

Şi ce prolog vei cerceta?

EURIPIDE

…O, multe…

(Către Eschil.)

Recită-mi-l pe cel din *Orestia.*

dionysos

Să-l auzim! Tăcere! Hai, recită…

eschil

(recitind)

„O, paznic al puterii părinteşti.
Subpământene Hermes, fii părtaş în luptă, şi mântuitorul meu!
Mă-ntorc acasă, vin în ţara mea”...
dionysos
(către Euripide)
Găseşti nepotriviri?
euripide
Da, o duzină...
dionysos
Dar sunt doar patru stihuri...
euripide
Fiecare
Este greşit în douăzeci de locuri...
dionysos
(către Eschil)
Te sfătuiesc să taci; se va vădi Că iambi din patru stihuri nu-s de-ajuns eschil
Să tac, în faţa lui?
dionysos
Ascultă-mă!
euripide
Dar a greşit grozav, de la-nceput...
eschil
O, ce nimicuri spui...
euripide
Puţin îmi pasă eschil
Dar ce-am greşit?...
euripide
Recită înc-o dată.
eschil
„O, paznic al puterii părinteşti.
Subpământene Hermes, fii părtaş în luptă, şi mântuitorul meu.
Mă-ntorc acasă, vin în ţara mea...”
euripide
Nu se plângea Orestes pe mormântul

Răpusului părinte?
eschil
Chiar aşa…
euripide
Dar tatăl lui Orestes nu murise.
De mâna unei târfe, încurcat în viclenia ei?
Cum mai poţi spune
Că Hermes îl păzea?
eschil
Dar care Hermes?
E vorba de „Ajutătorul”… El
Doar îl păzea! I-a spus „subpământean”.
Căci moştenise, zeul, cinstea asta.
Prin tatăl său…
EURIPIDE
Dar a greşit grozav!
Având el cinstea asta, de la tatăl…
DIONYSOS
…Înseamnă că a siluit morminte, Cu voia tatălui…
ESCHIL
O, bei un vin.
Cu iz de poloboc…
DIONYSOS
Recită! Lasă…
ESCHIL
„Subpământene Hermes, fii părtaş în luptă, şi mântuitorul meu!
Mă-ntorc acasă, vin în ţara mea!”…
EURIPIDE
Eschil, deşteptul!
Spune-acelaşi lucru.
De două ori…
DIONYSOS
Poţi dovedi aceasta?
EURIPIDE
Când spui, „mă-ntorc…” şi „vin”, nu e totuna?

DIONYSOS
E, cum ai spune vreunui vecin.
„Să-mi împrumuţi «copaia» ta – «covată»...”
ESCHIL
Dar nu-i acelaşi lucru, om smintit!
Cuvântul e, la locul potrivit...
EURIPIDE
Dar cum aşa? Ce înţelegi prin asta?
ESCHIL
Acasă, vine cel ce are-o ţară.
Din vremurile vechi!
Iar surghiunitul Se-ntoarce-n *ţara* sa.
DIONYSOS
Nu înţeleg!...
EURIPIDE
Orestes nu s-a-ntors în patrie.
Ci a venit pe-ascuns!
Iar stăpânirea
Nici nu ştia...
DIONYSOS
Tot nu pricep nimic...
EURIPIDE
(către Eschil)
La altele să trecem...
DIONYSOS
Hai, Eschil!
(Către Euripide.)
Tu, stai la pândă...
ESCHIL
„Eu, de pe mormânt.
Pe tata-l strig, s-audă, să m-asculte”...
EURIPIDE
„S-audă”... „să m-asculte”?
Nu-i totuna?
ESCHIL

Doar el vorbea eu morţii! Dacă-i strigi.
Chiar de trei ori, n-ajută la nimic[70]!
Hai, vin la rând prologurile tale!…
EURIPIDE
Dac-o să afli vorbe de prisos, în ele, să mă scuipi drept în faţă!
DIONYSOS
Deci, hai, începe! Am prilej s-ascult.
Puternicia vorbelor din stihuri!
EURIPIDE
„Era Oedip destul de fericit.
La început…”
DIONYSOS
O, nu, pe zei! Era.
Din naştere, un om nenorocit.
Din leagăn, înainte de-a vedea
Lumina zilei; îi menise-Apollo Că-şi va ucide tatăl; cum putea
Să fie fericit, la început?
EURIPIDE
„Şi-apoi, ajuns-a cel mai urgisit…”
ESCHIL
Nu! Urgisit a fost necontenit!
Şi cum? A fost lăsat, abia născut, în frigul iernii, într-un vas de lut.
Ca să nu crească să-şi ucidă tatăl!
S-a dus apoi pân la Polyh, târându-şi
Picioarele umflate; s-a-nsurat Cu o bătrână, chiar cu maică-sa; Şi a orbit…
DIONYSOS
Mai fericit era
S-ajungă cap de oşti[71], ca Erastnid…

---

[70] *Cei morţi în ţară străină sau dispăruţi, erau strigaţi de trei ori pe nume (n.t.).*
[71] *Erasinides, unul dintre generalii atenienl condamnaţi şi executaţi după lupta de la Arginuse (n.t.).*

EURIPIDE
Aiurea... Ştiu să-mi fac prologurile...
ESCHIL
Eu n-o să-ţi spulber vorbă după vorbă.
Ci am să-ţi năruiesc prologurile C-un ulcioraş, din voia zeilor!
EURIPIDE
C-un ulcioraş? Prologurile?
ESCHIL
Da!
La orice scrii, se poate-adăuga, în iambi, „blăniţă”, „ulcioraş”, ori „sac”;
Voi dovedi-o...
EURIPIDE
Să mi-o dovedeşti...
ESCHIL
Ţi-o dovedesc îndată...
DIONYSOS
(către Euripide)
Hai, recită...
EURIPIDB
(recitind)
„Cum spune zvonul cel mai larg, Egiptos
Plutea pe mări, cu cincizeci de feciori.
Şi-n Argos...”
ESCHIL.
...A pierdut un ulcioraş!
DIONYSOS
De ce ulcior vorbeşti? Te vei căi...
(Către Euripide.)
Mai spune-i un prolog, să-l mai vedem...
EURIPIDE
„În mină c-un toiag, şi-n piei de cerb, într-un alai de torţe, pe Parnas, Dionys...”
ESCHIL

…A pierdut un ulcioraş!
DIONYSOS
Na! iarăşi ne-a atins cu ulcioraşul…
EURIPIDE
Dar acestui prolog, nu va putea
Să-i lege-un ulcioraş:
„Nu-i om să fie în toate fericit: căci ori se naşte
Cu stare şi trăieşte-n sărăcie.
Ori e de jos, dar…”
ESCHIL
…pierde-un ulcioraş!
DIONYSOS
Euripide!
Ce-i?
DIONYSOS
Hai, pânzele să ni le strângem!
Văd că ulcioraşul o să mai sufle mult…
EURIPID
Eu, pe Demetra!
Îi va sări din mină, chiar acum…
DIONYSOS
Hai, spune, dar ia seama: ulcioraşul…
EURIPIDE
„Şi părăsind Sidonul.
Agenor, Fiul lui Cadmos…”
ESCHIL.
…Pierde-un ulcioraş…
DIONYSOS
Euripide, cumpără-i ulciorul.
Să nu-ţi mai strice iar prologurile…
EURIPIDE
Să-i cumpăr, eu, ulciorul?
DIONYSOS
Ar fi bine…
EURIPIDE

O, nicidecum! mai am de spus prologuri
La care n-o să poată să-l lipească...
„Sosind Pelops, cu iuţii telegari, în Pisa...”
ESCHIL.
...A pierdut un ulcioraş...
DIONYSOS
A nimerit-o iar, cu ulcioraşul!
Plăteşte-l cu oricât! Deşi cu un
Obol îţi cumperi unul mai de soi!
EURIPIDE
Pe Zeus! încă nu! mai am prologuri...
„Pe câmp, Oineu...”
ESCHIL
...Pierdea un ulcioraş
EURIPIDE
Dar rabdă pân la capăt! „Oineu, Jertfind cândva, pe câmpuri, după rod.
Din spice...”
ESCHIL... A pierdut un ulcioraş!
DIONYSOS
În timpul jertfei? Cine l-a furat?
EURIPIDE
Mai lasă-l, dragul meu, să văd ce spune:
„Iar Zeus, cum am zis, cu adevăr...”
DIONYSOS
Va spune; „A pierdut un ulcioraş!”
O, ţi se potriveşte la prologuri.
Ca un negel deasupra ochilor!
Dar, pe toţi zeii, treci la melodii...
EURIPIDE
Voi dovedi că el nu se pricepe, La melodii, căci toate-i sunt la fel!
CORUL
Îngrijorat mă aflu în inima mea.
De tot ce se-ntâmplă...

Se poate să-l afle-n scădere.
Pe el, pe poetul ce a zămislit luoo
Cea mai luminoasă comoară
De cânturi?
Nedumerit mă întreb.
Cum o să-l poată păli în inimă.
Pe-acest stăpân al Poemului bachic?
Îngrijorat mă aflu de soarta lui[72]
…
EURIPIDE
Cântări-minune! Veţi vedea-n curând.
Cum mi le-oi strânge într-un singur cânt…
DIONYSOS
Am grijă eu să număr pietrele…
EURIPIDE
(din lăuntru însoţit de un cântec de flaut)
De ce nu vii, manule Ahile?
Ne macină ucigătoarea trudă!
O, o, de ce nu vii să ne ajuţi?
Pe Hermes, moşul nostru, îl cinstim.
Noi, cei din jurul bălţii! Trudă, o!
O, o, de ce nu vii să ne ajuţi?
DIONYSOS
Acum ai două trude, o, Eschil…
EURIPIDE
„Aheul cel mai falnic! Tu, fecior
Al lui Atreu, stăpân peste mulţimi.
De ce nu vii, să ne ajuţi, o, trudă?…”
DIONYSOS
(pune pe cântar a treia pietricică)
Eschil, aceasta e a treia „trudă”…
EURIPIDE
„Se pregătesc melissonomele[73].

---

[72] *Versurile acestea sîat considerate de unii editori ca apocrife*

Să ne deschidă templul Artemidei!
De ce nu vii să ne ajuţi, o, trudă?…
DIONYSOS
(punând alte pietricele)
Stăpâne Zeus! Ce potop de *trude!*
Mă duc la baie, căci mi s-au umflat
Rărunchii, ca un foi, de-atâtea *trude…*
EURIPIDE Nu! mai întâi ascultă altă stanţă.
Un cântec însoţit de o ghitară!
DIONYSOS
Hai, pân la capăt! însă fără „trude”!
EURIPIDE
„Doi regi[74], cu două tronuri, ai aheilor.
Şi-ai tineretului elin, Toflâtotrât, toflâtotrât.
Trimit un sfinx, o javră de căţea.
Stăpâna zilelor fără noroc, Toflâtotrât, toflâtotrât.
Cu lance şi cu braţ răzbunător;
Această pasăre năprasnică.
Toflâtotrât, toflâtotrât.
Pregăteşte lupta cu căţelele Neruşinate, care mişună-n văzduh;
Toflâtotrât, toflâtotrât;
E partea care-nclină spre
Aiax, Toflâtotrât, toflâtotrât…
DIONYSOS
Dar ce-i „Toflâtotrât”? L-ai auzit La Maraton[75], sau ai cules cântarea

---

[73] *Numele unor preotese care adorau divinităţi feminine*

[74] *Această „stanţă lirică" este alcătuită din versuri de pro| nienţă deosebită, rînduite după un anumit ritm, darăf legătură între ele (n.t.).*

[75] *Eschil a luat parte la lupta de la Maraton, din anul II, împotriva perşilor. Se pare că refrenul* Flatotral *era obişnuit cîntecul de muncă, la scoaterea apei din fantînă (n.t.). Muza din Lesbos era inspiratoarea vechii poezii a lui Ipandru, care l-a influenţat pe Eschil (n.t.).*

Celui ce scoate apă din fântână?
ESCHIL
La loc frumos, ce-am strâns din loc frumos!
Să nu ne spună c-am cules şi eu
Aceeaşi preasfinţită pajişte A muzelor, cu Phrynicosi
De la femei pierdute şi din arii
De flaute din Carla, din stihuri
De la ospeţe date de Melet.
Din bocete, din danturi… Aşteptaţi!
Vă rog, o, daţi-mi lira! Dar la ce?
Arată-te, bătând din castaniete.
Ţie-ţi cântăm! Arată-te, o, muză.
A lui Euripide…
(Vine o cântăreaţă goală.)
DIONYSOS
Nu-i din Lesbos…
ESCHIL.
Pe voi vă cânt, o, alcyoni[76]! Strigaţi
Pe largul necuprins al mărilor!
Muiaţi-vă în val aripile.
De rouă umezite… Voi, păianjenilor.
Vă toarceţi firul pânzei, în unghere.
Şi-l susu-ciţi[77] în cânturi de suveici…
Delfin, vrăjit de muzica de flaute.
Hai, saltă-te, avântă-te din valuri
Spre prorele cu ciocuri azurii.
Mişcând destine şi oracolele[78]…
E bucuria vieţii înflorite!
Ciorchin care-ntăreşte după muncă!

---

[76] *Păsări de mare (n.t.).*
[77] *Silabele repetate se împart pe mai multe note ale melodiei cîntate (n.t.).*
[78] *Textul este obscur în chip intenţionat ţn.t.).*
Eschil critică folosirea neregulată a anapestului, format din două silabe scurte şi una lungă (n.t.).

Copilule, cuprinde-mă în braţe!
(Către Dionysos.)
Vezi tu, acest picior[79] de stih?
DIONYSOS
Îl văd…
ESCHIL
Şi îl vezi bine?
DIONYSOS
Da, îl văd prea bine…
ESCHID
(către Euripide)
Făcând astfel de versuri, cum cutezi Să te apuci să-mi judeci cânturile?
Mişti din cântări, în douăspre ce feluri.
Precum? – şi mişcă şoldurile!
Atât despre cântări… Acuma, vreau.
Să-ţi cercetez şi monodiile…
A Nopţii beznă-ntunecată, o!
Ce vis năprasnic îmi trimiţi, venind
Pe căile lui Hades, cel lipsit
Vederii noastre, suflet fără suflet.
Copil al Nopţii negre, ce-nspăimântă, Cu-al lui veşmânt întunecat, de mort.
Şi ochi care ucid, ca nişte gheare!
Aprindeţi, sclave, lampa! Şi luaţi.
Apă din râu, în vase! încălziţi-o.
Să spăl şi să înlătur de pe mine Dumnezeiescul vist
Spun adevărul, zeu al mărilor!
Voi cei din casă, o, priviţi minunea:
Această Glyce mi-a furat cocoşul.
Şi a fugit! Voi, nimfelor din munţi.
Şi tu, Mania[80], alergaţi s-o prindeţi…

---

[79] *Eschil critică diversitatea metrelor lui Euripide, asemu. indu-le cu procedeele rafinate ale curtezanei Cyrene*

Vezi, eu, nefericita, mă găseam
Da treburile mele, susucind în mână fusul plin cu tort de in
Să fac un ghem, să-l duc, să-l vând apoi în piață, dimineață...
Iar ea s-a stins, în aer, a zburat
Pe vârf de aripioare, ca un fulg.
Şi mi-a lăsat durere şi suspin...
Vărsat-am lacrimi, lacrimi am vărsat, Din ochii mei, o, eu, nefericita!
Cretanilor, ai Idei fii, veniţi-mi în ajutor cu arcurile! Haideţi.
Mişcaţi-vă! înconjuraţi-i casa!
Dictynno, preafrumoaso Artemis, Porniţi în grabă, cu căţelele.
Şi cercetaţi-i casă, colţ cu colţ!
Iar tu, Hecate, fiică a lui Zeus.
Aprinde două torţe! Luminează-mi!
Mă duc şi eu la Glyce, s-o descos...”
DIONYSOS
M-am săturat de cântece...
ESCHIL
Şi eu!
Aş vrea acum să-l duc lângă cântar.
Căci numai el ne poate măsura
Mai bine poezia, cumpănind
Cât e de greu cuvântul ce-l rostim...
DIONYSOS
Deci, haideţi! Mă siliţi să cântăresc
Ca brânza, iscusinţa de poeţi!
(Sclavii aduc un cântar mare. Eschil şieuripide se aşază de o parte şi de alta a balanţei.)

---

[80] *Eschil parodiază stilul lui Euripide. Subiectul banal contrastează cu forma pretenţioasă în care este îmbrăcat. O femeie sărmană toarce spre a-şi vinde produsul muncii. Adoarme şi visează un vis urît. Cîndse deşteaptă, bagă de seamă că o vecină i-a furat cocoşul. Ea o strigă în ajutor pe sclava Mania, şi pe arcaşii cretani*

CORUL
Sunt vrednici amândoi! Cum se pândesc!
O, ce prilej ciudat şi nou avem
Să ne mirăm din toată inima, Cum nici n-am fi-ndrăznit să negândim…
De mi-ar fi spus vreun om una ca asta.
Pe drum, nicicând eu nu l-aş fi crezut.
I-aş fi răspuns că a grăit în dodii…
DIONYSOS
Poftiţi, mai lângă talgere…
ESCHI ŞI EURIPIDE
(apropiindu-se)
Poftim…
DIONYSOS
Şi apucaţi-le! Dar să tăceţi.
Când o să auziţi că spun eu „cucu”…
ESCHI ŞI EURIPIDE
Le-am apucat…
DIONYSOS
Hai, la cântar cu stihul…
EURIPIDE
„Ce bine-ar mai fi fost, de nu zbura.
Pe Mare, nava Argo…”
ESCHIL
„Lângă râul Spercheidos, cu plaiuri şi păşuni…”
DIONYSOS
Zic „cucu”…
ESCHI ŞI EURIPIDE
Am tăcut…
DIONYSOS
O, mult mai greu.
Apasă-n jos al lui…
(Arătând spre Eschil.)
EURIPIDE
Din ce pricină?

DIONYSOS
La fel c-un vrednic negustor de lână.
Ce-şi udă marfa, tot aşa şi el A pus un râu... Al tău e prea uşor.
E ca un fulg...
EURIPIDE
Să spună alte versuri...
DIONYSOS
Deci, apucaţi de talgere...
ESCHI ŞI EURIPIDE
Poftim...
DIONYSOS
(către Euripide)
Începe...
EURIPIDE
„Are-nduplecarea loc Mai sfânt decât cuvântul?”...
ESCHIL
„Numai Moartea
Nu cere daruri, dintre zei...”
DIONYSOS
Zic „cucu!”
ESCHI ŞI EURIPIDE
Dar, iată, am tăcut...
DIONYSOS
(arălând spre Eschil)
Na! Tot Eschil! Căci a pus
Moartea, răul cel mai greu...
EURIPIDE
Iar eu înduplecarea! Stihul meu E foarte bun...
DIONYSOS
Uşoară ca un fulg
E-nduplecarea! Pune altceva.
Puternic şi măreţ... în cumpănă.
EURIPIDE
Dar unde pot găsi?

DIONYSOS
Am să-ţi spun eu: „Ahile, zarul aruncând, a scos Mereu, tot asul…” însă, să sfârşim!
EURIPIDE
„Măciuca grea ca fierul apucând.
Cu mâna dreaptă…”
ESCHIL
„Stau rostogolite.
Car peste car, trup peste trup…”
DIONYSOS
(către Euripide)
Te-ai ars
EURIPIDE
Dar…
DIONYSOS
Două care şi cu două trupuri!
Nu le-ar urni, egipţieni o sută…
ESCHIL
Să nu mă mai înfrunte stih cu stih.
Ci să s-aşeze pe cântar el însuşi.
Cu cărţile, cu pruncii, cu nevasta.
Şi cu Cephisophon! Eu voi rosti, Ca să sfârşim, doar încă două versuri…
(Sclavii dau cântarul la o parte. Vine Pluton.)
DIONYSOS
Mi-s prieteni scumpi, şi nu-i pot judeca…
Şi nu aş vrea să-l supăr pe niciunul.
Căci unu-i înţelept, celălalt mi-i drag…
PLUTON
Doar ţi-ai fost pus în gând, venind aici…
îţi aminteşti?
DIONYSOS
Ce-ar trebui să fac?
PLUTON
Pe cel ales îl poţi lua cu tine.

Să nu te plângi că ai venit degeaba...
DIONYSOS
O, fericire, Pluton! Ascultaţi:
Am fost venit pentr-un poet...
EURIPIDE
Cum asta?
DIONYSOS
(către Eschil şi Euripide)
Vi-i liberă cetatea! N-are coruri...
Deci, care dintre voi vă da un sfat
Mai bun, Cetăţii, pe acela-l iau...
Întâi, ce credeţi de Alcibiade...
Căci naşte în dureri cetatea noastră...
EURIPIDE
Ce spune, ea, Cetatea?
DIONYSOS
Despre dânsul? „I-i drag şi îl urăşte... însă-l vrea..."[81]
Voi, ce gândiţi despre Alcibiade?
EURIPIDE
Ce om! în slujba ţării abia mişcă.
Dar cum aleargă spre nenorocire!
Da, lui folos... iar patriei ponos...
DIONYSOS
Prea bine! Pe Poseidon!
(Către Eschil.)
Tu ce crezi?
ESCHIL
Să nu hrănim în stat un pui de leu.
Căci vom juca-ntr-o zi pe placul lui...
DIONYSOS
O, cum să hotărăsc, părinte Zeus...
Unul mi-a dat un sfat atât de-adânc.
Iar celălalt o vorbă clară!

---

[81] *Vers luat din* Păzitorii *poetului Ion din Chios (n.t.).*

Cum să ne scăpăm cetatea de nevoi?
EURIPIDE
Lui Cleocrit[82] să-l puneţi ca aripi
Pe Cineslas! Piară amândoi, în vântul mării…
DIONYSOS
Să-i tot vezi! De ce?
EURIPIDE
Merg cu oţet la luptele navale.
Şi-l toarnă-n ochii inamicului…
Dar ştiu un mijloc…
DIONYSOS
Spune-ni-l şi nouă…
EURIPIDE
Când e de necrezut ceva crezut, Când credem că-i crezut…
DIONYSOS
Cum? Nu-nţeleg.
O, nu grăi aşa adânc! mai clar…
EURIPIDE
De nu ne-am mai încrede-n cetăţenii în care ne încredem, şi de nu
I-am folosi pe cei ce-i folosim, Am fi scăpaţi! Ne merge prost acum.
Dar am scăpa de-am face dimpotrivă…
DIONYSOS
Prea bine, Palamed[83]! O, ce idei!
Cin le-a aflat? Cephisophon, sau tu?
EURIPIDE
Chiar eu! Cephisophon e cu oţetul…
DIONYSOS
(către Eschil)
Dar tu?

---

[82] *Cleocrit era un cetăţean amator de plăceri senzuale, Cinesias un poet slăbănog şi antipatic (n.t.).*
[83] *Tipul omului ingenios prin excelenţă (n.t.).*

ESCHIL
Cetatea noastră-i foloseşte.
Pe cetăţenii buni, sau pe cei răi?…
DIONYSOS
O, pe cei răi! Pe ceilalţi, îi urăşte…
ESCHIL Alcibiade, nu! îi foloseşte
Doar de nevoie! Cum să scapi un stat Căruia nu-i e potrivit, pe umeri
Sumanul, nici mantaua?
DIONYSOS
Dă-ne-un sfat.
Dacă doreşti să te întorci iar sus!
ESCHIL
Eu aş grăi-n Atena, nu aici…
DIONYSOS
Trimite-i, de aici, cuvântul bun!
ESCHIL
Să socotească gliile vrăjmaşe
Şi pe-ale lor, totuna! Flotele
Să fie doar izvoare de câştiguri.
Cu ale lor foloase şi ponoase…
DIONYSOS
Iar bogăţia să n-o-nghită doar Judecătorii…
PLUTON
Gata eşti?
DIONYSOS
Sunt gata… „Să-l iai pe cel ce inima mi-l vrea”…[84]
EURIPIDE
Doar ai jurat în faţa zeilor.
Să mă trimiţi acasă, sus; alege…
DIONYSOS
Da, am jurat, dar… îl aleg pe el…
EURIPIDE

[84] *Parodie a stilului tragic* (n.t.)

Ce faci, nelegiuitule?
DIONYSOS
Ce fac?
Îl socotesc biruitor în luptă!
EURIPIDE
Mi te mai uiţi în ochi? O, ce ocară…
DIONYSOS
„Ocară, spui? Dar ce cred privitorii[85]
?”
EURIPIDE
Deci, mort mă laşi, nenorocitule?
DIONYSOS
„Dar cine ştie de nu-i viaţa moarte.
Suflarea hrană, somnul blană-ntinsă…”
PLUTON
Acum, poftiţi la mine…
DIONYSOS
Dar la ce?
PLUTON
Să ospătaţi un pic, ca de plecare…
DIONYSOS
Pe Zeus! Bine zici! O, cu plăcere…
(Intri în palatul lui Pluton.)
O ştim, din multe fapte.
Că-i fericit bărbatul
Cu minte ageră! O, iată-l pe acesta!
A judecat temeinic, Şi se va-ntoarce-acasă!
De-nţelepciunea lui.
S-o folosi cetatea.
Şi rudele şi-amicii…
Să nu mai flecărim, Alături de Socrate.
Din arta tragediei

---

[85] *Parodia unui vers din tragedia* Aiolos *de Euripide (n.t.).*[1] *Citat din Euripide. Ideea din primul vers se întîlneşte des în tragediile lui (n.t.).*

Gonind vorba cu tâlc
Şi harul muzelor...
Se ştie! Doar smintiţii îşi pierd zadarnic timpul.
Cu vorbe prefăcute...
(*Vin din nou pe scenă Pluton, Dionysos şi Eschil.*)
PLUTON
Cu bine, du-te-n lume, o, Eschile.
Şi scapă-ne cetatea de nevoi.
Cu sfaturi bune! Cearcă şi-i îndreaptă, Pe cei lipsiţi de minte, căci sunt mulţi...
(*îi dă o sabie.*)
Poftim, s-o duci, s-o dai lui Cleofon[86]...
(*îi dă funii de spânzurătoare.*)
Pe-acestea, strângătorilor de dări.
Şi lui Myrmex, şi lui Nicomachos...
(*îi întinde o cupă cu otravă.*)
Iar pe-aceasta, lui Archenomos, Şi să le spui să vină repede.
Da mine, fără preget!
De nu vin în grabă, pe
Apollo! am să-i ard.
Cu fierul înroşit, ş-apoi îi leg.
De mâini şi de picioare, la un loc Cu Adunant[87], fiul lui Deucolof
Şi-o să-i trimit îndată sub pământ...
ESCHIL
Voi face-ntocmai! însă tu să dai, în paza lui
Sofocle tronul meu.
Să mi-l păstreze, de mai vin cândva Pe-aci! Eu pe Sofocle îl socot.
După talent, al doilea-ntre poeţi!

---

[86] *Cleofon, Myrmex, Nicomachos şi Archenoinos, demagogi • aproape necunoscuţi (n.t.).*
[87] *Prieten al lui Alcibiade şi confrate de arme (n.t.).*

Să-ţi aminteşti, să nu mi-l laşi nicicând.
Pe-acest Euripide, pe acest
Viclean şi mincinos, şi măscărici, Să stea pe tronul meu, nici chiar cu sila…
PLUTON
(către cor)
Iar voi, acuma, luminaţi-i calea.
Cu sfintele făclii şi însoţiţi-l.
Şi să răsune, ca un semn de cinste.
Cântările şi cântecele lui…
(Se înjghebează un alai spre a-l însoţi pe Eschil.)
CONDUCĂTORUL CORULUI
Voi, zei de sub glie!
Daţi-i mai întâi o cărare uşoară.
Poetului ce merge şi urcă spre tărâmul luminii!
daţi-i cuget curat, izvor de fapte măreţe!
Numai aşa vom pune un capăt suferinţelor noastre amare.
încordările grele-n război!
Cleofon, şi toţi cei ca dânsul, dacă mai vor, pe ogoarele patriei lor[88]…

[88] *Cleofon, partizanul războiului, era originar din Tracia (n.t.).*